

מחברים

גליון ע"ז | חג הפסח | תשפ"ב

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

לונדון			ניו יורק			בני ברק			ירושלים			זמני כניסת ויציאת ההג:
רבעי חם	יציאת השבת	כניסת השבת	רבעי חם	יציאת השבת	כניסת השבת	רבעי חם	יציאת השבת	כניסת השבת	רבעי חם	יציאת השבת	כניסת השבת	
21:12	20:54	19:42	20:49	20:27	19:17	20:23	19:49	18:48	20:26	19:47	18:32	

מתוך ההגדה החדשה "ספיר ויהלום" על הגדה של פסח מאוצרותיו של הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א:

פנינים ואמרות

את פתח לו

ושאינו יודע לשאול את פתח לו.
היה זה בערוב ימיו של הגאון רבי יהודה גרינוואלד זצ"ל, רבה של סאטמר ובעל 'זכרון יהודה'.

בעיצומה של עריכת הסדר ועבודת הקודש הנלהבת בסיפור יציאת מצרים, כרע גופו החלוש של רבי יהודה והוא התעלף מרוב מאמץ.

נבהלו בני הבית מאוד, ורצו להזעיק רופא, הרופא - מר וייס היה יהודי רחוק משמירת תורה ומצוות שהתגורר בסמיכות לרבי יהודה.

בתוך זמן קצר הופיע הרופא והחל לבדוק את הרב.

ניסה הרופא למשש את הדופק בידו של רבי יהודה, ושאלו בשפת היידיש: "ואס מאכט דער רב?"

הביטוי האידישאי מתפרש כ'מה שלום הרב?' אך משמעותו המילולית היא 'מה עושה כבוד הרב?'

לשמע השאלה, הזדעזע רבי יהודה ומשך ידו מאחיזת הרופא:

"ואס הייסט - ואס מ'טוהט?! מ'דערציילט דער נסים פון יציאת מצרים!!" מה שאלה היא זו - מה אני עושה?! הלא אנו עוסקים כעת בעיצומו של סיפור יציאת מצרים!!

ותוך כדי דיבור פתח רבי יהודה פיו וכמעין המתגבר החל לנבוע בביאור נלהב

ברופא. הוא נעשה בעל תשובה גמור, עלה ונתעלה בתורה ובידאה, והקים דורות ישרים, בנים ובני בנים יראים ושלמים הולכים בדרך ה'. (שבט מיהודה החדש', עמ' ג)

'למכה מצרים בבכוריהם'

מכת בכורות

רבים ממפרשי ההגדה העלו את התמיהה מפני מה מכת בכורות היא המכה היחידה בה הוסיף בעל ההגדה תיבת מכת לפניה? בדרך פשט ביארו שבכל מכה ומכה מובן מה היתה המכה, אך במכת בכורות, אם היה כתוב 'בכורות' לבד, עדיין לא היה מובן מה היתה המכה, ועל כן כתב 'מכת' להודיע שלקו הבכורות.

למעשה יציאת מצרים, בהסבירו לרופא הרוחק מתורה, עד היכן הגיעה טומאת מצרים, ועד כמה היו אבותינו שקועים במ"ט שערי טומאה במצרים עד שריחם עליהם מלך מלכי המלכים וגאלם מעמק הבכא, והוציאם מעבדות לחירות.

דבריו הנלהבים של הגאון רבי יהודה חדרו עמוק בלבו של הרופא, הרהורי תשובה הציפוהו והנקודה הפנימית שבלבו התלהטה באש קודש.

בסיימו את הבדיקה הרפואית ביקש רשות להישאר בבית הרב להמשך הסדר ולחזות בעבודתו.

את שארית הלילה עשה הרופא בביתו של הזכרון יהודה בדמעות זולגות, והביט בהתפעמות בעבודת הקודש של הרב.

מאז אותו לילה פיעמה רוח אחרת

מסר חסידי לחג הפסח עמ' כ"ד

עמ' ה'

פניני אביר יעקב

מתוך ההגדה החדשה "ספיר ויהלום" על הגדה של פסח מאוצרותיו של הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א:

ולא נקט בעל ההגדה בלשון 'מיתת בכורות', מפני שלשון הכתוב (תהלים עח נא, קה לו): 'זיך כל בכור', ולא נאמר: 'המית כל בכור'.

טעם אחר הוא מפני שבמדרש תנחומא (בא רמז יח) דרשו על הפסוק (תהלים קלו י) 'למכה מצרים בבכוריהם', שעשו הבכורים מלחמה עם אבותיהם בליל הפסח, על מנת שישלחו את ישראל ממצרים, ולא ימותו.

ועל כן הדגיש בעל ההגדה את המילים 'מכת בכורות' לרמז על דבר זה.

ויש שהסבירו, שמכיוון שמכת בכורות היתה המכה העיקרית והמכריעה שגרמה תיכף ומיד לשילוח ישראל ממצרים, על כן הוסיף בעל ההגדה את תיבת 'מכת'.

ומסופר, שפעם הגיע לשולחנו של הרב הקדוש רבי שלום מבעלזא זיע"א, יהודי נכבד שהיה עם הארץ.

מנהג היה בחצר הרב הקדוש לכבד את האורחים החשובים בקריאת מדרש בעריכת השולחן, כאשר על דברי המדרש הללו, היה הרבי אומר דברי תורה, וגם את אותו יהודי כיבדו לקרוא מדרש לפני הרבי. כדי שלא יתבייש אותו יהודי, ניגש תלמידו הצדיק רבי שלום מקאמינקא זיע"א אל האיש, ושינן איתו בעל פה מדרש אחד לומר בעת ה'טיש'.

זהו דבר ה'מדרש' ששינן רבי שלום לאיש:

"מי מכה בחינם? שופך יין בחינם, הרי זה בור."

הדא הוא דכתיב: מי מכה בדופי ושופך יין בבכורות, הרי זה בור."

'מדרש פליאה' זה לא היה ולא נברא, היו אלה דברי חידוד שאמר לו רבי שלום ברצותו לשמח את הרבי.

ואכן, שינן היהודי בדביקות את ה'מדרש' האמור, עד שידעו על בוריו, ובעת ה'טיש' כאשר כובד לקרוא את המדרש, קם וקרא בארשת חשיבות את המדרש ששינן לו רבי שלום מתוך הספר הפתוח, לשמחת לבם של החסידים...

הבין הרב ידו של מי מאחורי המדרש, וקרא לתלמידו החביב שסיביר את פשרו של המדרש.

וכך הסביר רבי שלום מקאמינקא: "עם הארץ, בתפילת הוידוי, כאשר מגיע

יחזקאל בעת מאסרו, ורבי יחזקאל סיפר: "בעת שהייתי במחנה בסיביר הוטלה עלי עבודת פרך של חטיבת עצים כל היום כולו מבוקר עד ערב.

הממונה עלי, היה אסיר פוליטי בעצמו, ומשום כך היתה בו מידה של אנושיות, ולא התעמר בי כרבים מהממונים האחרים אלא נהג עמי בחסד.

יום אחד התיישבתי באמצע העבודה על אחד הגזעים והרהרתי על רוע מצבי שאני נמצא כאן במחנה ללא תפלין וללא ציצית, אין ביכולתי לשמור שבת כראוי, ואף להתפלל אין מניחים לי.

ראני הממונה, ושאל בסקרנות: "כבוד הרב, התואיל לגלות לי במה אתה מהרהר?" עניתי לו: "כבר זמן רב שחושב אני על כך שנמצא אני במחנה ללא כל אפשרות לקיים את מצוות אלקי, וכמה קשה עלי הדבר.

"היום בבוקר" המשיך הגאון רבי יחזקאל לספר: "כאשר אמרתי את התפילה אותה אנו אומרים בעת הקימה – 'מודה אני לפניך מלך חי וקיים שהחזרת את נשמת', הרהרתי לעצמי: על מה מודה אני לבורא? על כך שהחזיר את נשמתי כדי שאוכל להמשיך ולחטוב עצים?!

הלא אין לי כל אפשרות לקיים את מצוותי כאן במחנה! ואיזו תועלת יש לו מהחזרת נשמתי?"

"שאלה טובה" אמר הגוי עודו מנסה להבין את המחשבות המשוונות המטרידות את מוחו של הרב היהודי הנתון במאסר ועבודות פרך, בשלג הסיבירי, רחוק מאחיו היהודים ומבני משפחתו.

"ואז", ענה רבי יחזקאל: "האירה בי ההבנה.

התשובה טמונה במילות אותה התפילה – 'בחמלה רבה אמונתך'.

על כך מודה אני לבורא, על כך שזכיתי להאמין בו..."

מצוה זו יכול אני לקיים גם כאן! בכל מקום בו אני נמצא יכול אני להאמין בבורא בלב שלם, ולשם כך בלבד כדאי לחיות ולהודות לבורא על שהחזיר את נשמתו..."

לשמע הדברים נענה הריי"צ בהתפעלות: "בשביל 'דערה' (הבנה) כזה לבד, היתה שווה כל תקופת המאסר!" (סיפורים חסידיים ח"א עמוד 41)

הוא למילים 'דיברנו דופי', מכה הוא על ליבו פעמיים: גם ב'דיברנו' וגם ב'דופי'.

הוא הדבר בהגדה של פסח, כאשר מטיף הוא יין מהכוס כנהוג בכל מכה ומכה, מטיף הוא במכת בכורות פעמיים: אחת כנגד 'מכת' ואחת כנגד 'בכורות'... (אוהב שלום) עמ' קמח)

באמונתו יהיה

לא אמות כי אחיה ואספר מעשי יי.

שנים קשות ומרות עברו על הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצוק"ל בגלות סיביר – אליה הוגלה על ידי השלטונות הקומוניסטיים בעוון הפצת תורה ויהדות ברוסיה הסובייטית.

מגדולי הרבנים ברוסיה היה רבי יחזקאל שכיחן פאר כרבה של סלוצק המעטירה, ומהרבנים האחרונים שנתתו בה לחזק את רוחם של היהודי הנדכאים ולא נמלטו על נפשם עם פרוץ המהפכה הבולשביקית.

ידוע ידעו אנשי 'המחלקה היהודית' – ה'בסקציה', את מעמדו של רבי יחזקאל ביהדות ברית המועצות ושמרו את צעדיו, עד שהצליחו להאשימו בהתנגדות לשלטון ולגזור עליו גזר דין מוות שהוחלף לעבודות פרך.

למעלה משנה היה רבי יחזקאל כלוא במחנה עבודה בסיביר ונאלץ לעבוד עבודת פרך עד ששוחרר בחסדי שמים.

לימים, ביקר רבי יחזקאל אצל ידידו ועמיתו לעמידה על משמר היהדות בכפור הקומוניסטי – הרב הקדוש רבי יוסף יצחק מליובאוויטש זיע"א. במהלך הביקור ביקש הרבי הריי"צ לשמוע מקורותיו של רבי

מעלת וסגולת הצדקה וקמחא דפסחא

כתב בספה"ק עטרת ישועה: הנה לבטל גזירה רעה יש לנו ג' מטיבי צעד והמה תשובה תפלה וצדקה המעבירין את רוע הגזירה, אולם מועטים המה בדור האלמן הלזה שיוכלו להתפאר ולומר שעשו תשובה כראוי המגעת עד כסא הכבוד, וגם התפלה שתה' זכה שתעלה לפני הבורא בלי שום מסך המבדיל ח"ו, אולם על מצות צדקה נוכל לבטוח כי גם שלא לשמה תתקבל לפני הקב"ה, כמו שאמרו חז"ל הנותן סלע לצדקה ע"מ שיח' בני הרי זה עדיק גמור (פסחים ח, א).

ולזה פירש רש"י ז"ל (בפרשת צו) אין צו אלא זירוז מיד ולדורות, היינו, כי מצות צדקה נוהגת גם לדורות הללו, אולם תשובה ותפלה כראוי אלו היו בדורות הראשונים העיקריים באמת, וכעת אשר בני עלי' מועטים אזי קשה לבוא לידי תשובה ותפלה בלי שום פני', אמנם ע"י מצות צדקה זאת תעלה לרצון תמיד ונזכה לג' טובות הגשמיות "בני חיי ומזוני" כנאמר בספה"ק.

ולזה נאמר צו את אהרן, רומז על חיי"ם, כי אהרן הכהן ביטל את המיתה 'ותעצר המגיפה מעל בני ישראל', וזהו דייקא צו את אהרן. ואת בניו רומז לבני"ם. על המזבח רומז למזוני"א, כי מזב"ח עולה מספר ז"ן. ובזה ע"י הצדקה בשילוב תורה ותפלה נתברך בברכה משולשת, אמן עכ"ד.

בענין זה שח הגה"צ רבי אליעזר דוד פרידמן זצ"ל (מפי ספרים וסופרים - פר' שופטים): בדרך צחות אמרתי לפרש דהנה בשו"ע ריש הלכות פסח (או"ח סימן תכט ס"א) נפסק "שואלין בהלכות פסח קודם לפסח שלשים יום, הגה ומנהג לקנות חטים לחלקן לעניים לצורך פסח". ונתחבטו המפרשים הקשור בין שני דברים אלו, ומדוע הסמך הרמ"א דין זה למה שכתב המחבר. ונראה כי כבר כתבו גדולי החסידות דהלשון 'שואלין' אפשר לפרשו מלשון שאלה והלואה, היינו שביד האדם לשאול וללוות את הארת החג מאת השי"ת, אמנם לכאורה היה מקום לבעל דין לקטרג ולומר שאינו מן הדין לעשות לישראל חסד כזה, כי אינם זכאים וראויים לכך, לזאת הסמך הרמ"א וכתב שעל כל אחד לגמול חסד עם עניים ולתת להם "קמחא דפסחא" ואז כאשר יראה הקב"ה שבני ישראל גומלים חסד זה עם זה, ע"ז יזכו שהקב"ה יתנהג גם עמם במדת החסד ויתן להם אורות גדולים בהשאלה.

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב

תמצית עשירה מסדורי הביאור 'מאורי אור' ו'ליקוט מאורי החיים' ביאור משולב שזור באומנות ביות המילים 'אור תורה' / 'תורת חיים' הערות ציונים ומקורות עימוד מורחב עין

אור החיים המבואר

10 כרכים של מחיקות נגחית: הביאור המקיף על כל ספר האור החיים הקדמון 'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד 'מאורי החיים' - מקורות מחול' ביאור רש"י עימוד מורחב עין

חיים של תורה

אדר"ב: 437-0054 (718) | אדר"ב: 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

לו יד עוזרת, אבל רבי שמואל עצמו לא גילה לאיש על דבר מצוקתו, ורבים אכן לא ידעו עד כמה מצבו דחוק. גם מרבו הגדול, ה'חזוה' מלובלין, הסתיר את החלטתו.

השנה, בהתקרב חג-הפסח, לא הייתה לו אפילו פרוטה אחת לקניית מצות ויין לליל הסדר. במצבים כאלה היה רבי שמואל משקיע את עצמו עוד יותר בתורתו ובעבודתו, אך עתה טרדו אותו המחשבות ולא עזבוהו. מה יהיה על מצוות החג, אכילת מצה וארבע כוסות, שאפילו עני שבישראל חייב בהן?

אך ה'חזוה' מלובלין ידע גם ידע. באותם ימים בא אליו חסיד נדיב ובעל יכולת, ר' שלמה שמו. מסור היה אל רבו בכל נפשו, ודיי היה ברמז קל מצד ה'חזוה', ומיד היה ר' שלמה פותח את ידו ועושה ככל הדרוש.

הפעם אמר לו הצדיק: "בבואך לביתך קח עמך מכל צורכי החג הדרושים למשפחה לחג-הפסח, ושולח זאת לקארוב, אל תלמידי רבי שמואל". שמוח ר' שלמה על המצווה שרבו זיכה אותו בה, והתכונן לעשות זאת מיד בבואו לביתו. אולם קשיים למיניהם נערמו בדרכו, ורק סמוך לערב פסח התפנה לכך.

ערב פסח הגיע. ישוב רבי שמואל בבית-המדרש סמוך לצהרי היום, משתדל להתרכז בהכנות הרוחניות לחג. צערם של בני ביתו פילה את כליותיו, אך הוא חזר ומלמל את הפסוק "השלך על ה' יתבך" והתחזק בביטחון בקב"ה.

פתאום התפרץ אחד מילדיו לבית-המדרש וקרא: "אבא, אבא, עגלה עמוסה הגיעה אל ביתנו. העגלון מאיץ ומבקש להוריד את הסחורה, הוא ממחר, אבל איננו יודעים אם לקבל אותה..."

רבי שמואל הלך עם בנו אל הבית ומצא את האיש פורק מעגלתו חבילות גדולות: מצות, יין ושפע של מצרכי מזון. גם כלי פסח חדשים ובגדי חג לילדים היו בחבילות, שאותן הכין ר' שלמה ברוחב-ליבו. "מהיכן כל זה?"

רבי שמואל הרים את עיניו והודה לה' על שלא עזב את חסדו מאיתו. אי-אפשר לתאר את גודל השמחה בבית. פניהם של אשתו וילדיו קרנו מאושר וצהלת ההכנות לחג ניכרה בכל פינה.

באותו ליל סדר חש רבי שמואל התעלות רוחנית אדירה. החסד שעשה עמו הקב"ה הגביה אותו לשמי-רום, והוא ערך את הסדר עם כל הכוונות הפנימיות והעמוקות. את ההגדה קרא בדבקות עילאית, ולאחר ברכת המזון הוסיף לשיר ולרנן שירות ותשבחות בהתלהבות עצומה.

כשסיים את הסדר כבר האיר השחר, והוא מיהר לטבול במקווה ולהתחיל בהכנות לקראת תפילת החג. כל אותו יום היה שרוי במצב-רוח מרומם על הסדר העילאי שזכה לו, וכולו תודה ושבח

פתאום התפרץ אחד מילדיו לבית-המדרש וקרא: "אבא, אבא, עגלה עמוסה הגיעה אל ביתנו. העגלון מאיץ ומבקש להוריד את הסחורה, הוא ממחר, אבל איננו יודעים אם לקבל אותה..."

רבי שמואל הלך עם בנו אל הבית ומצא את האיש פורק מעגלתו חבילות גדולות: מצות, יין ושפע של מצרכי מזון. גם כלי פסח חדשים ובגדי חג לילדים היו בחבילות, שאותן הכין ר' שלמה ברוחב-ליבו. "מהיכן כל זה?" שאל רבי שמואל בהתרגשות, והעגלון השיב ביובש: "ר' שלמה הגביר שלח אותי".

רבי שמואל הרים את עיניו והודה לה' על שלא עזב את חסדו מאיתו. אי-אפשר לתאר את גודל השמחה בבית. פניהם של אשתו וילדיו קרנו מאושר וצהלת ההכנות לחג ניכרה בכל פינה.

באותו ליל סדר חש רבי שמואל התעלות רוחנית אדירה.

"חלילה לי מלקחתו", קרא האיש בבהלה. "האירוע נשכח ממני לחלוטין. ואומר לך יותר מזה: בסופו של דבר ובחסדי שמיים הצלחנו להצטייד במזון שהספיק לכל צרכינו באותו חג פסח".

אך רבי נפתלי לא התכוון לוותר. הוא התחנן לפני האיש ואמר כי אם הוא רוצה להיטיב עימו, שייקח ממנו את הכסף.

האיש הרהר רגע ופתאום עלה אור בעיניו והוא אמר: "אני רואה כעת השגחה פרטית גלויה. באתי היום לירושלים, להשתתף בברית שתיערך לנכדי. בני, אבי הבן, הוא אברך כולל החי בצמצום.

"כמו כל אבא טוב, גם אני השתוקקתי לתמוך בו ולסייע לו במימון הברית, אבל מה לעשות, גם אני אינני עשיר גדול בלשון המעטה, ועדיין אני משלם חובות מהחתונות שערכת לי לילדיי.

"הבוקר נשאתי תפילה לפני הקב"ה וביקשתי שיזמן לי ברחמי הרבים סכום כסף שבאמצעותו אוכל לתמוך בבני, בעל הברית.

"התפללתי בכוונה גדולה והשלכתי את יהבי על ה'. לא חשבתי מנין יכולה לבוא הישועה, וסמכתי כי הקב"ה כבר ימצא את הדרך למלא את בקשתי.

"והנה מכל האנשים בירושלים", סיים האיש, ודמעות התרגשות מבצבצות בעיניו, "זימן הקב"ה לפניי דווקא אותך, והנה אתה מזכיר לי סיפור ישן ונשכח ומבקש לפצות אותי בסכום נכבד, שאותו אוכל לתת לבני לדגל ברית המילה".

ימי הפסח קרבים ובאים. הכול טרודים בהכנות לחג. רק בבית אחד אין הכנות, אין קניית מצרכי מזון ואין בגדים חדשים.

בני משפחתו של רבי שמואל מקארוב התרגלו מאז ומעולם לחיי עוני ודוחק. הם ידעו כי עוד בימי נעוריו קיבל אביהם החלטתו שלא לבקש לעולם מתנת בשר-ודם, גם אם ירעב ללחם. לא-אחת היה מצבם קשה מנשוא, אולם הם ידעו להעריך את חסידותו וצדקתו, ולא עלה על דעתם להתלונן. הם קיבלו את דרכו בשתיקה של אהבה.

רבי שמואל הסכים לקבל עזרה רק אם בא אדם והציע סיוע ביוזמתו ומרצונו. לעיתים אכן היו ששיערו כי מצבו קשה והושיטו

רבי שמואל הלך עם בנו אל הבית ומצא את האיש פורק מעגלתו חבילות גדולות: מצות, יין ושפע של מצרכי מזון. גם כלי פסח חדשים ובגדי חג לילדים היו בחבילות, שאותן הכין ר' שלמה ברוחב-ליבו. "מהיכן כל זה?"

לבורא.

גם במשך היום לא עצם עין לרגע, וכשחזר מבית-הכנסת לאחר תפילת ערבית של ליל החג השני, הרגיש כי העייפות משתלטת עליו ואין בכוחו לערוך את הסדר השני. הוא החליט לשכב לנוח מעט ואמר לבני ביתו כי עוד מעט יקום ויערוך את הסדר. הללו ידעו עד כמה התייגע ביממה האחרונה, והחליטו שלא להעירו עד שיתעורר מאליו.

קרוב לשעת חצות התעורר רבי שמואל, העיף מבט בשעון ונחרד. הוא הקפיד לאכול את האפיקומן גם בליל הסדר השני קודם חצות, ועתה מה יעשה? מיד ישב וערך עם משפחתו את הסדר במהירות עצומה, בלי שום כוונות ותחושות עילאיות. לנגד עיניו עמדה מטרה אחת – להספיק לאכול את האפיקומן קודם חצות הלילה.

ליל סדר חפז כזה לא חווה מימיו. הוא אמר את ההגדה במהירות עצומה, שתה את ארבע הכוסות ואכל את המצה והמרור בחיפזון, ואכן הספיק לאכול את האפיקומן בחצות. אך ליבו היה שבור ורצון על הסדר המואץ הזה, שגם הפחות שבפחותים בעם-ישראל היה מתבייש בו.

במשך כל החג לא נחה דעתו. תחושת החמצה וכישלון מילאה את כל ישותו. כשעבר החג החליט לנסוע אל רבו, ה'חזוה', לבקש תיקון למה שקלקל.

בעומדו לפני רבו, בטרם הספיק לפצות פה, שמע את קולו של הצדיק המדבר בקול, כאילו לעצמו: "הבה נבחן את סדריו של ר' שמואל. הראשון – התלהבות ודבקות, נו מילא. תפס מלאכים... שירות ותשבחות, נו נו, בדוחק... אולם הסדר השני, שנעשה בשפלות ובביטול, בלב נשבר ונדכה – אה אה, איזה סדר זה היה!". ה'חזוה' פנה אל ר' שמואל בחיבה ואמר: "עבודתך בליל הסדר השני מתוך שפלות ושיברון-לב הרקיעה שחקים והאירה בכל העולמות. למדרגה עליונה כזאת לא זכה אדם בדורנו!"...

(גל שיחת השבוע)

הגני חש חובה לפרסם את הנסים שעשה עמי
הקב"ה ולגלות ברבים ש"מיכלא דאסוותא" הגו דבר
מוזחשי ומציאותי, וממילא גם "מיכלא דמהימנותא",
שהמצא היא רפואה וסגולה גדולה לאמונה להתחזק
באמונה בבורא עולם במלא מובן המלה, כמוכא
בזוה"ק...

סיפור מיוחד שהגיע למערכת "אור לישרים" מאת בעל המעשה: בשנת תשע"ה יום שב"ק אחרון של פסח (בחול"ל) הותקפתי ל"ע ה"י בכאבים עזים בבטני באופן נורא מאד ממש מרגע לרגע הוחמר, והבהילו אותי בעצם יום השב"ק לבית הרפואה מעייני הישועה, והרופאים קבעו מיד לניתוח דחוף כי ה' לי חסימת מעיים מסוכנת ביותר ה"י, והובהלתי לחדר ניתוח ובחסידי השי"ת ברוב רחמיו וחסדיו יצאתי ב"ה מזה ונבראתי. וזה ה' אחרי שהיו לי כבר כמה פעמים חסימות עם כאבים ופעם גם הבהילו אותי לבית הרפואה ובחסידי השי"ת הרופאים טיפלו בי והצליחו ב"ה להביא לשיחרור החסימה מבלי צורך לניתוח ח"ו, ורוב הפעמים אחרי כמה שעות

של יסורים ובתפילות צדיקים וברכותיהם השתחרר לבד בהיות בבית. אבל אז כאמור המצב ה' חמור מאד, וב"ה נבראתי כאמור.

● ● ●

בשנת תשע"ז בערב פסח ליל בדיקת חמץ שנתיים אחרי שעברתי ניתוח על חסימת מעיים ר"ל כאמור לעיל, הותקפתי שוב בכאבים נוראים, כמוהם כמעט לא היו לי מעולם... הרגשתי חסימה ר"ל. נסיתי לא להתייחס, הן הרי ערב פסח מחר, ופחדתי שלא יאשפזו אותי לפסח, ח"ו, וגם בבית צריכים להכין עוד את החג ואת ליל הסדר, והייתי מלא תקוה לד' שזה יעבור לבד, אבל הכאבים התגברו מאד, ובחצות הלילה הלכו בני שיחיו למו"ר שליט"א להזכיר אותי, ותשובתו היתה: "אמרו תחילה 2 פרקי תהלים, ואח"כ גשו מיד לבית הרפואה".

הגענו למיון ב"מעייני הישועה", והרופא נתן לי הרגעות חזקות, ועשו לי בדיקות. אחר כשעה בא הרופא ושאלני איך אני מרגיש. אמרתי לו שאחרי ההרגעות נרגעו הכאבים, אבל אני מרגיש שעדיין הבטן לא השתחררה. הוא אמר לי שאינו רואה כלום, וישאלני אם אני רוצה ללכת הביתה. שמחתי על האפשרות ועניתי בחיוב: בוודאי! הן ערב יו"ט היום!... הגעתי הביתה ב5.00 בבוקר. השפעת התרופות פגה והכאבים חזרו שוב ביתר עוז ה"י.

בשעה 7, רצתי לבד למו"ר שליט"א והוא כבר היה עטור בתפילין לפני התפלה, ובראותו אותי שאל אותי בלשון הקודש "נו, מה נשמע?", אמרתי שבבית הרפואה קיבלתי אמצעי הרגעה, ונרגע קצת, אבל עתה הרבה יותר גרוע, וערב יו"ט היום, וצריכים להיות בבית בליל הסדר.

ענה בפ"ק "מיכלא דאסוותא, מיכלא דאסוותא" והוסיף את שמי ושם אמי. ותו לא אמר כלום, הלכתי הביתה ברגשות מעורבים, בדרך הליכה לביתי כבר נעלמו ב"ה כל הכאבים ממש כלא ה'י. ישנתי כשעתיים והתעוררתי. המעיים השתחררו מיד, ב"ה, והלכתי לתפלה וב"ה הכנתי את כל החג ואת שולחן הסדר. ונכנסנו ב"ה לחג הק' בשמחה ובבריאות, ולאור כל הדברים האלה, (כאבים נוראים והייתי עד כל הלילה) חשתי חולשה בכניסת החג, בליל הקדוש באמירת ההגדה הייתי בחולשה והרגשתי חוסר יכולת להמשיך, אמר לי בני נ"י אל תאמר בקול, אלא בשקט ובנחת, אבל לא יכולתי, ידעתי שאנו עומדים לפני ה"מיכלא דאסוותא", וזה הכניס בי תקוה ובטחון. אחר "רחצה", קיימנו ב"ה את כל המצוות עם ה"מיכלא דאסוותא", את כל ה'כזיתים' בלי שום הגבלה, ומיד הרגשתי כבירה חדשה, ב"ה, וקיבלתי כוחות שמיימים עם הרגשה שאמנם הרפואה הזאת ה"מיכלא דאסוותא" פעל מצויין, והמשכנו את עבודת הלילה הקדוש עד השעה 3 לפנות בוקר, מבלי להרגיש כל חולשה ועייפות, ב"ה.

וכן ה' כל ימי החג ב"ה, שאכלנו כל הימים מצות וסעודות החג כרגיל. בערב שביעי של פסח, שאלני מו"ר שליט"א, איך עבר עליך החג? ועניתי "ב"ה! הכל היה בסדר מבלי שום בעיות"... והפטיר "נו,

מיכלא דאסוותא". מני אז ב"ה נעלמו כל ההתקפות וכל הענינים ב"ה הסתדרו, כמובא בזה"ק: "כיון דאכל ההוא אסוותא, אָמַר מִפָּאן וְלֵהֲלֵאָה יִיכּוֹל כָּל מָה דְּאִיתּוּ תְּאִיב, וְלֹא יִכּוֹל לְנָזְקָא לֵיהּ....". הנני חש חובה לפרסם את הנסים שעשה עמי הקב"ה ולגלות ברבים ש"מיכלא דאסוותא" הנו דבר מוחשי ומציאותי, וממילא גם "מיכלא דמהימנותא", שהמצה היא רפואה וסגולה גדולה לאמונה להתחזק באמונה בבורא עולם במלא מובן המלה, כמובא בזה"ק בהמשך שם כדלהלן.

יעזרנו השי"ת שנוכח אני וב"ב וכל יו"ח שיקויים בנו גם הנמשל של הזוה"ק בהמשך, יעו"ש.
(נשלח ע"י בעל המעשה למערכת אור לישרים תשוח"ח לו)

במוצאי תענית אסתר, כאשר בירושלים עדיין יש שקט, כי הפורים שלנו הוא רק למחרת, נכנסתי להתפלל מעריב בשטיבלאך בשכונת בית ישראל. והנה בהשגחה מופלאה, התפללתי באותו מניין עם ר' שמואל. אחרי התפילה הוא ניגש אלי ואמר: חשבתי עליך. דע לך שהבטחתו של החפץ חיים התקיימה בי להפליא. היום, יום תענית אסתר, קמנו מהשבעה ופתחתי שוב את החנות. לפני שהגעתי למעריב סגרתי קופה וגיליתי שההכנסות של היום הזה, כיסו לי את כל השבוע האחרון שבו החנות היתה סגורה. היו פה הכנסות של שבוע שלם!

ביום חמישי פרשת צו, ז' באדר ב' תשפ"ב, הכריזו בירושלים על פטירתו של האי גברא יקרא, נפש נקי וצדיק, הרה"ח ר' יוסף וואלבערג זצ"ל, מזקני וחשובי תולדות אהרן. במודעות כתבו עליו הרבה מעלות נשגבות.

מכיוון שהבן שלו גר בשכונת אלי, הלכתי לנחם. העובדה שר' שמואל, בנו של ר' יוסף זצ"ל, יושב שבעה – היתה מפורסמת בכל האזור. זאת מכיוון שבבעלותו של הבן יש חנות למוצרי חד פעמי, ובימים אלו של ערב פורים תלוי היה עליה שלט, שהחנות סגורה בגלל אבל. תושבי השכונה תמרו על הדבר, שכן השבוע הזה של השבעה נפל בדיוק בשבוע של ערב פורים. זהו הזמן שבעלי העסקים מחכים ומייחלים לו, למלא בו את כל הקופה.

חנות של חד פעמי בערב פורים, היא אחת החנויות המבוקשות ביותר בתקופה הזאת. לסגור חנות של חד פעמי בזמן כזה, זה כמו לגנוז את הרעשן לפני קריאת המגילה. איך אפשר בדיוק עכשיו לסגור את החנות? כשבאתי לבית האבלים, פניתי לר' שמואל: "אני רואה שסגרת את החנות בשבוע הכי עמוס בשנה. הרי אפשר לשאול רבנים מה לעשות, ויש עצות איך להסתדר, לדוגמה להקנות את החנות לאדם אחר, שהוא יהיה בעל הבית.

חוץ מזה, הרי השכנים צריכים את הכלים לפורים, ומה הם יעשו?" ר' שמואל לא התרגש מהרעיון, "אבא שלי לא היה מחפש עצות מהסוג שאתה מדבר עליו. הוא היה עושה כל דבר על פי הלכה, בלי לחפש קולות. הוא קיים "תמים תהיה עם ה' אלוקיך", ואני משתדל גם כן לקיים הכול בפשטות".

"ומה יהיה עם השירות לציבור?" שאלתי את ר' שמואל. "הציבור יסתדר מצוין. במרחק כמה מטרים ממני יש חנות נוספת של חד פעמי, ובעליה בודאי ישמחו למכור לאנשים מה שהם צריכים. כולם מסודרים ואין שום בעיה".

התבוננתי בו וחשבתי שזאת הנחמה הגדולה ביותר אחרי פטירת אבא צדיק, שהוא מניח אחריו בן כזה שהולך בדרכו, ומקיים בפשטות ובשלמות "תמים תהיה עם ה' אלוקיך".

ביקשתי, אם אפשר שיביאו ספר משנה ברורה חלק ג', כדי לעודד ולחזק את ר' שמואל במילה טובה. בסימן רמ"ו עוסקים בדיני השאלה והשכרה לגוי בשבת. לדוגמה: ליהודי יש בהמה, והוא משכיר את הבהמה לגוי, שהוא יעבוד בה לצרכיו ביום השבת. וכן ישראל וגוי ששותפים בבהמה. שם מבוארות כל מיני עצות איך להסתדר עם זה, ומופיעים עוד כל מיני פרטים שכמעט ואינם נוגעים למעשה בימינו. אלא שהחפץ חיים כותב בסוף הסימן, בביאור הלכה: "והבוטח בה' ומקיים רצון התורה ד'למען ינוח שורך וחמורך וגו'" כפשטיה, ואינו עושה שום תחבולות לעניין שבת, אשריו, ובודאי הקב"ה ייתן לו עבוד זה הצלחה בנכסיו בששת ימי המעשה".

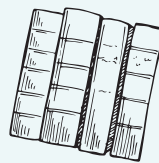
הרי לנו צ'ק חתום מהכחן הגדול, החפץ חיים, שמבטיח שיהודי שמקיים הלכה כפשוטה בלי למצוא כל מיני עצות להתחמק מזה, תהיה לו הצלחה. בהמשך גם שאלתי את קרוב משפחתי, המו"צ הגאון ר' זאב דייטש שליט"א, שהוא בקי עצום בכל חלקי המשנה ברורה, אם יש עוד מקום כזה, והוא אמר לי שזהו המקום היחיד בהלכה, שהח"ח כותב בודאות ברכת הצלחה בפרנסה.

אמנם אין ללמוד עם האבל, אבל דברי חיזוק מותר לומר. אמרתי לר' שמואל: "תראה מה שה'משנה ברורה' כותב למי שמקיים את ההלכה בתמימות, שה' יזמין לו פרנסתו ברווח! בודאי גם אתה, שהנך מקיים הלכות אבלות בלי תחבולות, תקבל פרנסה טובה גם בשבוע הזה". ר' שמואל שמח בדברי החיזוק, ניחמתי את האבלים והלכתי לדרכי.

במוצאי תענית אסתר, כאשר בירושלים עדיין יש שקט, כי הפורים שלנו הוא רק למחרת, נכנסתי להתפלל מעריב בשטיבלאך בשכונת בית ישראל. והנה בהשגחה מופלאה, התפללתי באותו מניין עם ר' שמואל. אחרי התפילה הוא ניגש אלי ואמר: חשבתי עליך. דע לך שהבטחתו של החפץ חיים התקיימה בי להפליא. היום, יום תענית אסתר, קמנו מהשבעה ופתחתי שוב את החנות. לפני שהגעתי למעריב סגרתי קופה וגיליתי שההכנסות של היום הזה, כיסו לי את כל השבוע האחרון שבו החנות היתה סגורה. היו פה הכנסות של שבוע שלם!

התרגשתי מאוד לשמוע זאת, ואני מודה על האמת: "רבות מחשבות בלב איש", בשעת ניחום האבלים חשבתי לעצמי, שבעוד חודש בחול המועד פסח בודאי יאמר לי ר' שמואל,

בקו, והנה, בהמשך היום ניגש אלי הרה"ח ר' מנחם שווארץ: "אני עד שהסיפור שסיפרת נכון. בביתי היו חסרים כמה כלים חד פעמיים, והתבקשתי להשלים את המלאי. ירדתי לחנות לקנות את הפריטים הנדרשים, וראיתי שיש שם תור ארוך שמגיע עד מחוץ לחנות, כאילו מחלקים שם בחינם. מכיוון שכך המשכתי לדרכי, בתקווה שבעוד כמה שעות יתפנה התור ואוכל לערוך את הקניה במהירות. מה השתוממתי לראות, כאשר חזרתי לחנות, וראיתי שהתור גדל עוד יותר!" אף אחד לא יכול להסביר את הדבר הזה. מה קרה פה? האם אנשים פשוט חיכו ולא קנו כלום? האם הגיע צורך גדול וחדש לכל כך הרבה משפחות? ואיך זה שכולם החליטו לפנות דווקא לחנות הזו? אין לזה שום הסבר, רק זה: מי שאינו עושה שום תחבולות ומקיים רצון התורה, הקב"ה מזמין לו עבור זה הצלחה בנכסיו.

(גליון השגחה פרטית חג הפסח פ"ב)

שבערב פסח היתה לו ברכה בחנות גם בעבור ערב פורים, ואז יהיה כאן סיפור יפה. אך "ועצת ה' היא תקום", ומן השמים אומרים אחרת. לחכות חודש לברכת ה' – בו ביום חלה הברכה!

בדרך הביתה פגשתי יהודי וסיפרתי לו על החנות של ר' שמואל. "מה אתה אומר?" התרגש הלה עוד יותר ממני. "זה ממש מחוץ לדרך הטבע! גם אני עוסק במוצרי חד פעמי, ואני מוכרח לומר לך שהיום של תענית אסתר הוא היום החלש ביותר במכירות. אנשים קונים הכול קודם לכן, כדי להביא משלוחי מנות למלמדים ולמורות במסיבות פורים. רוב האנשים מתארגנים מוקדם מספיק, ובתענית אסתר באים רק לקנות פריט כלשהו שחסר. אין כבר קניות גדולות אז, ואתה אומר שהוא כיסה ביום הזה את כל השבוע... פלאי פלאים!"

עתה כבר היתה לי יופי של התאמה בין סימן רמ"ו, לשיעור רמ"ו בשער הביטחון, ובו הברכה הגדולה לפרנסה. סיפרתי את הסיפור

מחזברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

נכה מתחילים את היום!

- ווארט יומי • סיפור יומי
- הלכה יומית • אור החיים הקי יומי
- פניני אביר יעקב • זוהר יומי
- פניני הדף היומי • זיכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

פנינים על הפרשה:

בזכות שלש מצוות שענינם דם נגאלו ממזרים

ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף על הבתים אשר יאכלו אתו בהם (שמות יב ז). אפשר לרמז הטעם למה צוה הקדוש ברוך הוא שיתנו הדם בשלושה מקומות, שתי המזוזות והמשקוף, והיה די במקום אחד. ואפשר, דהנה איתא בזהר הקדוש (ח"ב ג:) דשלש מצוות ששמרו ישראל הם שעמדו להם לקצר הקץ ולהפטר מהמצרים, והם: שמירת נדה, ושלא בא שום אחד על שום אשה באסור בין יהודית בין מצרית, ושלא עשו לעברים להמיתם. והנה, שלש מצוות אלה עקרים דם, שהנה הנדה היא דם, והבא על שום אשה באסור סתמא לגבי ידיה נדה היא, הרי דם גם כן, והשופך דם הרי דם, הרי שלשה מיני דם שמרו ישראל שלא עברו על שום אחד מהם. והקדוש ברוך הוא ישתבח שמו אל אמונה ואין עול, צדיק בדינו, משיב לאיש כפעלו, וכנגד שלשה מיני דמים אלה ששמרו ישראל צוה להם לתן הדם בשלושה מקומות, להראות למחבלים ולהודיעם שבדין הוא מציל את ישראל, על ששמרו שלשה מיני דמים:

נאמר שלש פעמים 'דם' כנגד שלש מצוות אלה

והנה גם כן לא תמצא בצווי הקדוש ברוך הוא למשה, לא הזכיר לו הדם רק שלש פעמים. וכן נמי כשבא ואמר לישראל, לא הזכיר להם הדם רק שלש פעמים, להורות דבזכות שמירת שלשה מיני דמים זכו ונצולו ונגעשו להם כל אותם הנסים. והכל נרמז בפסוקים עצמם, הפסוק הראשון כתוב בו 'ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף על הבתים אשר יאכלו אתו בהם', כאן רמז על ששמרו עצמם ולא בא שום אחד על אשת חברו ולא על שום גויה, וזהו שאמר 'על הבתים אשר יאכלו אתו בהם', הבית זו אשה, ודהינן, הם לא נתנו עיניהם כי אם בגשותיהם, וזהו 'על הבתים אשר יאכלו אתו בהם', דהינן נשיהם דוקא, ודבר הכתוב בלשון נקיה, כמו 'כי אם הלחם אשר הוא אוכל' (בראשית לט ו). השני כתוב בו (שמות יב יג) 'והיה הדם לכם לאת' כנגד דם נדה, לפי שנגדה היא אות בין ימי טמאה לימי טהרה, וכשם ששמרו אות נדה, כך הדם יהיה להם לאות וינצלו. השלישי (שם) 'וראיתי את הדם ופסחתי עלכם', זה כנגד שלא גרמו לשפך דם עברים, לפיכך אמר להם, כשם שחמלתם על העברים ולא גרמתם להם להרג, כך אני 'וראיתי את הדם ופסחתי עלכם ולא יהיה בכם נגף למשחית' (שם). נמצא, שמירת שלשה מיני דמים אלה הם העקר לגאולת ישראל, ולפיכך נרשם הדם שלש פעמים: (פיתוחי חותם פרשת בא)

תכלית יציאת מצרים כדי שיקיימו את המצוות

אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי. ועתה אם שמוע תשמעו בקלי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגלה מכל העמים כי לי כל הארץ. ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש (שמות יט ד-ו). אפשר לרמז דכאן בא להורות לישראל המצוות שהם

עצות וסגולות:

מעלת האחדות (ב')

ע"י אחדותם קבלו את התורה בחר סיני

אפשר לומר, דרבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין קו.) דרשו על פסוק (לעיל יז ח) 'ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים', שרפו ידיהם מן התורה, לפיכך נתגרה בהם עמלק. ועכשו שנתקברו להר סיני ורצו לקבל התורה, הסירו רפיון ידים וקבלו עליהם לקבל התורה ולשמרה בזריות, ונתקדשו ונתטהרו ונגעשו אהובים זה לזה בלב אחד כאיש אחד. ומצד קדשם וטהרתם ואחדותם זכה משה שעלה אל האלהים, דזכות ישראל היא שהשלימה למשה מעלתו.

וזהו שאמר ויסעו מרפידים, דהינו, נסעו מרפיון ידים שהיה בהם בתחלה, עכשו הסירו רפיון ידים ובאו למדבר סיני בזריות, לקבל התורה בזריות ולשמרה בזריות. ויחן שם ישראל, נעשו בלב אחד כאיש אחד, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (מכילתא מס' דבחדש א.)

(פיתוחי חותם פרשת יתרו, ד"ה ויסעו מרפידים)

היודי בלשון רבים משום ערבות ישראל

במה שיודע דהודוי נתקן בלשון רבים, 'אשמנו, בגדנו', משום דכל ישראל ערבים זה לזה, ואם אין בכל אחד ואחד אותו עון שהוא מתודה עליו, יש בחברו, ומשום ערבות נחפש עליו וחשוב כאלו היה בו בעצמו. (אלף בינה, אות אלף ג)

השונא לחבירו הושב שאין בכך עוול

אם שונא לחבירו אומר מה בכך, הרי איני עושה לו שום רעה ושום נזק, וגם אומר פי שלא לדבר בו שום דפי. והוא לא התבונן מה אמרה התורה (דברים יט יא), 'וכי יהיה איש שונא לרעהו וארב לו וקם עליו, עבר על 'לא תשנא' (ויקרא יט יז) סופו לעבר על שפיכות דמים (רש"י שם). ועוד, בטל מצות עשה גדולה הנקראת 'כללה של תורה', כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ירושלמי נדרים ט ד), 'ואהבת לרעך כמוך' (שם פסוק יח) זה כלל גדול בתורה.

(אלף בינה, אות ה"א א)

אותיות התורה הם נשגבות וקדושות

מי שעוסק בתורה או מחזיק בידי לומדיה, גורם שישראל יהיו מתדבקים בספירות קראוי, ועל ידי זה יורד שפע מכל הספירות על הלומדים ועל המחזיקים.

(גנזי המלך, תיקון התשובה אות ז)

תומכי התורה ישבו לעתיד בצל הזומדים

דרשו רבותינו זכרונם לברכה (פסחים נג. ויק"ר כה ב) דעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות צל וחפה למחזיקים בידי לומדי תורה אצל בעלי תורה, שנאמר (קהלת ז יב) 'כי בצל החכמה בצל הכסף'. ופרשו המפרשים זכרונם לברכה (ילקוט ראובני פ' ראה, מעיל צדקה סי' אלף תש"ה אלף תקס"ב), (דאותו) [דבאותו] עולם גם המחזיקים ילמדו תורה, שלא יתביישו בין החכמים שיהיו הם קוראים ושונים ואלו דוממים, לפיכך גם הם יודעים תורה.

(פיתוחי חותם פרשת ויקהל, ד"ה ויאמר משה)

הנה כתבנו דבאכילת המן נשתונו למלאכים ובשבתת השבת נשתונו לכבודו יתברך. והלא לכאורה לא יאמנו דברים אלה, דהיכי דמי הוא יתברך ומלאכיו ממעל לרקיע עין לא תשורנו, ואנחנו אומרים שהם אחינו. לזה באה הקרבת הר סיני שראינו המלאכים וכבודו יתברך פנים בפנים, והם אומרים אחינו אתם אחינו אתם, אם כן גם מי שיש לו ספק בדבר זה שאנו אחים למלאכים ולהקדוש ברוך הוא, במעמד הר סיני נתבטל הספק ההוא:

גם ללא קבלת התורה כבר השונו עם כבודו יתברך בשבתת השבת

אמר אחר זה אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דינו. לכאורה זה תמוה הדבר, אם לא נתן לנו את התורה למאי אנו חזון, דידוע (שבת פח.) דעקר בריאת העולם הוא כדי שיקבלו ישראל התורה דאם לא יחזר העולם לתוהו ובהו, אם כן מה הלשון אומרת ולא נתן לנו את התורה:

אמנם עם מה שכתבנו יבוא על נכון, והוא דבאכילת המן השונו הקדוש ברוך הוא עם המלאכים ובגתנית השבת השונו הקדוש ברוך הוא עם כבודו יתברך, אם כן אנחנו משרתי עליון ממש ואין אנחנו צריכים תורה כמו המלאכים:

(בגדי השרד)

יהיה זהיר לקבל שבת ולכבדה בשמחה

בראשית (בראשית א א.) ראשי תבות שבת תקבל בשמחה אהבה רבה יותר. לרמז על מעלת השבת שצריך להזהר ולשמרו כראוי ולקבלו בשמחה רבה, שכל מעשיו ועסקיו של ימי החל צריך להסירם מלבו ולא יזכרו ולא יפקדו ולא יעלו על לבו, ויפנה מכל עסקיו ויטפל כל אחד בצרכי שבת, ומצוה בו יותר מבשלוחו (קידושין מא.). כמו האדם שבא אצלו המלך להתאכסן אצלו מה יעשה אותו האיש שמחת עולם על ראשו שבא אליו המלך, ולא נשאר לו שום עסק להתעסק בו זולת בצרכי המלך ובכבודו, פונה מכל עסקיו ומתעסק בכבודו של מלך, קל וחמר לכבודו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, והשבת נקראת 'שבת מלכתא' (ב"ק לב.), ובאה להתאכסן אצלו, אינו מן הראוי שניגח כל עסקיו ונתעסק בכבודה. והכבוד שלה הוא שלא להתעסק בשום דבר אחר, ולא לחשב מחשבות מעסקי החל, כי זהו כבודו של מלך, כמו שגאמר (ישעיה נח ג) 'ממצוא חפצך ודבר דבר':

וצריך להתבונן האדם, מאחר שמלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא כתב בו שבתתו לעצמו, ומרב אהבתו אותנו נתנו לנו לשבת ביום ששבת בו הוא, כמו שאמר הנביא (שם נו ד) 'ובחרו באשר חפצת', וכיון שהקדוש ברוך הוא חפץ בו, מה אנו מה חיינו שלא נקבל עלינו שבת קדש באהבה ובשמחה רבה. ובפרט בעל התשובה צריך לזהר בשמירת שבת יותר ויותר, והוא בעצמו תשובה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (שבת קיח:) השומר שבת כהלכתו אפלו עובד עבודה זרה כאנוש מוחלין לו, בוא וראה כמה הפליגו רבותינו ז"ל מעלת השומר שבת דאמרו אפלו עובד עבודה זרה כאנוש מוחלין לו. לכן צריך בעל תשובה להיות זהיר בשמירת שבת יותר, כרמז במלת בראשית.

(גנוזי המלך, תיקון הברית אות נב)

חובה להקשר ותקון גופם, שיהיו זהירים בהם, והם: המילה לשמונה ימים, וציצית, ותפלין, ושמירת שבת, ועשיית סכה, וגטילת לולב. וזהו הרמז אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים כל האותות והמופתים והוצאתי אתכם, וצריך שתדעו כל החרדה הזאת שתרדתי עליכם למה, הוא מפני שתהיו מקימים מצותי, וזהו ואשא אתכם על כנפי נשרים, נשרים גימטריא 'ציצית', דהינו, גאלתי אתכם בשביל שתעשו ציצית על כנפי בגדיכם, וזהו על כנפי נשרים, דהינו, בשביל שתעשו ציצית בכנפי בגדיכם. ואבא אתכם אלי, אתכם אלי גימטריא עם שני כוללים 'טוטפת'. ועתה אם שמוע תשמעו בקלי, ראשי תבות 'שבת'. ושמרתם את בריתי, היא ברית מילה. והייתם לי סגלה, היא שיהיו עוסקים בתורה. עוד, 'סגלה' רומזת על גטילת לולב ועל עשיית הסכה. ועקר כל המצות כדי שתדעו שאני אדון הכל ותקבלו צוואתי על כל דבר ודבר, ותכירו כי לי כל הארץ: (פיתוחי חותם פרשת יתרו)

מכת שחין כנגד כיבוד אב ואם

ואלו הן דם, צפרדע וכו' (הגדה של פסח). שחין. מכה זו כנגד כבוד אב ואם. והנה מצינו (קידושין ל:) דהקיש הקדוש ברוך הוא כבוד אב ואם לכבודו, דכתיב (משלי ג ט) 'כבד את ה' מהונך', וכתוב (שמות כ יב) 'כבד את אביך ואת אמך'. וזה נרמז במלת שחין, דהנה שחין במלוי ש"ן ח"ת יו"ד נו"ן המלוי גימטריא 'כבוד'. וראשי תבות שהיא שחין גופא גימטריא שוה לה עם הכולל, כלומר הכבוד הזה של אב ואם שוה לכבוד ה'. וסופי תבות מלוי שחין האמור הוא גימטריא 'את אביך ואמך' עם שלש תבות. הרי במלת שחין נרמז בחשבון כבוד אב ואם, ושהוא שוה לכבודו של מקום: והטעם דמלת שחין באה כנגד אב ואם, משום דמי שהוא עז פנים לגבי אביו קרוב לדאי שאינו אביו, ומי שהוא עז פנים הצרעת באה עליו (ערכין טז.). כמו שגאמר (דבה"ב כו יט) 'והצרעת זרחה במצחו', דבמצח הוי עזות פנים:

עוד הטעם דהשוה הקדוש ברוך הוא כבוד אב ואם לכבודו. דבזה יתעורר האדם וישא קל וחמר לכבד ה' יתברך, שהרי אביו ואמו שעל דם גרם הקדוש ברוך הוא והביא הבן לעולם, צוה להזהר הבן בכבודם, הקדוש ברוך הוא שברא את העולם דרך חסד וגדלה, וברא את האדם והזמין לו פרנסתו, על אחת כמה וכמה שחייב האדם לשרתו ולברך בשמו יומם ולילה. ומי שהוא כופר בטובתו של הקדוש ברוך הוא, אין ראוי לו חיים ולא ישיבה בעולם עם בני אדם, רק ישב ביד כמצרעים:

והנה שחין גימטריא 'אלקים' במלוי יו"ד"ן שהוא גימטריא ש', וח"ן הנשאר גימטריא חיים, הוא 'אלקים חיים', לפיכך המצריים שרצו לעכב אמה הקדושה שהם מוכנים להצטוות על כבוד אב ואם, שעל ידי זה באים לשא קל וחמר לעבד אלהים חיים והם רוצים להפרידם מלעבד אותו, לכן גם ה' הביא עליהם שחין, דבזה ויפרדו איש מעל אחיו.

(בגדי השרד)

רוממות בני ישראל בשמירת השבת

אלו נתן לנו את השבת ולא קרבנו לפני הר סיני דינו (הגדש"פ).

מסכת יבמות דף לד-מ

ומסיק שמעיקר הדין נראה להקל מכח דברי הראב"ד (בהשגות על הרמב"ם שם) שחולק על הרמב"ם וסובר שאיסור השחרת השערות הוא רק מדרבנן, והביא מספר ערך ש"י (י"ד ס' קפב) שהביא ראיות רבות וסימוכין לדברי הראב"ד שאין איסור זה אלא מדרבנן, ואם כן דבר זה הוא כמש"כ המרדכי שהביאו הדרכי משה ב"ד (ס' קפב) שמי שיש לו ריבוי שערות ומתבייש בזה מותר לו להסירם, שאין לך צער גדול מזה, והא דין בהשחרת השערות שאף הוא אינו אלא איסור דרבנן, במקום בושת לא גזרו, ויש להתיר. אולם למעשה כתב במנחת אלעזר שלא בא לחלוק כל גדולי האחרונים ובפרט על הדברי חיים שהורו לאיסור, ובא לעורר רק בעיקר ההלכה להתירא. ובשד"ח (כללים מערכת הלמ"ד כלל קטז) הביא שם בשם ספר מאורי אור (י"ד ס' קפב) שכתב גם כן כעין דברים אלו שבמקום צער וביוש מותר להשחיר את שערותיו, כגון באיש צעיר לימים שנתלבן חצי זקנו.

אמנם בשו"ת מהר"י אשכנזי (להגאון מזלאטשוב, י"ד ס' יט) ג"כ דן בענין זה, וכתב שיש מקום לאסור לצובעו לשחור, ורק במקום מיאוס יש להתיר, אבל בזה שהלבין חצי זקנו אין זה דבר מיאוס, אלא דבר תימא ופלא, ובעבור זה לא יתרחקו בני אדם מעליו. והעלה שאסור לצבוע את שערותיו מלבנות לשחורות, ויש להתיר רק לצבוע השערות השחורות ללבן ויהיה מלא זקנה עד שיבה, ובזה ינצל מכל בושה וכלימה. וכן כתב בשו"ת דברי חיים (ח"ב י"ד ס' סב) שנשאל שם ג"כ כעין זה בענין השחרת שערות לבנות, ובתחילה הביא את דברי התוס' בשבת (נ:) והרשב"א בתשובה הנ"ל שמבואר מדבריהם שבמקום צער לא גזרו, אולם דחה היתר זה כיון שנקט שהעיקר כדעת הרמב"ם והטור שאיסור הצביעה הוא מדאורייתא, ואין חכמה ואין תבונה נגד ה' באיסור דאורייתא אף במקום צער. [וע"ע דרכי תשובה (י"ד ס' קפב סק"ז)], ועיי' שו"ת אבני צדק (י"ד ס' עב) שהתיר איסור לא ילבש במקום צער, וע"ע שו"ת שבט הלוי (ח"ו ס' קיח ס"ב)].

בוכה על זה ושוב בתשובה והעביר רבי אבא הרשימה מפניו על ידי מעשה נס ותפילה, אבל על ידי נתוח לא שמענו. ומכל מקום כתב שאין לחשוש בזה משום שינוי מעשה בראשית מחמת מה שנברא באופן זה והוא משנהו, וטעם האיסור הוא רק כיון שמכניס עצמו לספק סכנה.

איסור צביעת שערות לבנות משום לא תלבש

ובכיוצא בזה דן בשו"ת שואל ומשיב (מהדורה א' ח"א ס' רי) בענין איש צעיר לימים שנתלבנו שערות של חצי זקנו בצד אחד, ובא לשאול אם מותר לו לצבוע השערות הלבנות שיהיו שחורות מחמת שיש לו בזיון וצער בין בני אדם. וכתב שאף שבדברי הרמב"ם (ע"ז פ"ב ה"י) מבואר שמי שצובע שערו שחור הוא איסור מן התורה ולוקה, אך בשו"ת הרשב"א (ח"ה ס' רעא) הובא בבית יוסף (י"ד ס' קפב ד"ה כתב הרשב"א) מבואר שסובר שאינו אלא איסור דרבנן ובמקום שצריך רפואה לא גזרו, ומסיק שכן דעת רוב הפוסקים שאינו אלא איסור דרבנן ולכן הרוצה לסמוך עליהם ולהקל במקום צער כיון שבמקום צער לא גזרו יוכל לסמוך, בפרט שאינו עושה אלא משום רפואה ואין בו משום תיקון כתקוני איתתא. וכן דן בשו"ת מנחת אלעזר (ח"ד ס' כג) בדברי השואל ומשיב,

ניתוח פלאסטי לזי שחוטמו משונה משום לא תלבש

בגמ': לא עשה רגליו ולא עשה שפמו (יבמות מח, א).

בשו"ת מנחת שלמה (תנינא ב - ג ס' פו) דן אם מותר לעשות ניתוח פלאסטי משום צער, כגון מי שחוטמו משונה מאד משל כל אדם והוא מתבייש ומצטער בו ורוצה לעשות ניתוח לשנותו, אם יש לחשוש בזה משום לא ילבש שאסור לגבר לעסוק בנוי הגוף. וכתב להקל מדברי התוס' בסוגייתנו (ד"ה לא) שכתבו בשם ר"ת שכל שעושה משום צער ולא משום יפוי אינו דומה כלל לתיקוני אשה. ולפי זה כתב שנוהגים להקל לצבוע או ללקט שערות לבנות מתוך השחורות למי שהוא צעיר, דבכה"ג שלפי הגיל שלו הוא כעין מום, וכונתו רק להסיר ממנו את המום ולהיות ככל אדם אינו דומה לתיקוני נשים.

ובשו"ת אגרות משה (ח"מ ח"ב ס' סו) דן בזה לענין נערה שאין בה איסור משום יפוי, אם יש לאסור משום איסור חבלה בגופה. והביא מה שכתב הרמב"ם (חובל ומזיק פ"ה ה"א) שאסור לאדם לחבול בין בעצמו בין בחבירו, ולא החובל בלבד אלא כל המכה אדם כשר מישראל בין קטן בין גדול בין איש בין אשה דרך נציון (ויש גורסים בזיון) הרי זה עובר בלא תעשה, ומבואר שמה שסאור לחבול בעצמו הוא דוקא כשעושה דרך בזיון ואין שום תועלת בדבר, אבל כשיש בדבר תועלת מותר. ועד"ז כתב בשיב משה (עמ' רפב) בשם אחד מגדולי הדור, שכיון שאין ניתוח זה לוקח יותר משעה ואין בו חשש אמיתי של סכנה ולא בהרדמה שלפניו, אין לחשוש בזה לאיסור מכניס עצמו לסכנה, וכן כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ו ס' קה).

אך בשו"ת שבט הלוי (ח"ו ס' קצח) כתב שכל ניתוח ובפרט על ידי הרדמה הוא בגדר ספק סכנה, ואין לו לאדם להכנס עצמו לספק סכנה אפילו לצורך מצוה וכל שכן לצורך נוי, והביא שבזוהר הקדוש מובא שהיה אדם אחד שהיה לו רועם בפניו על ידי מכה שקיבל מחמת איסור עריות והיה

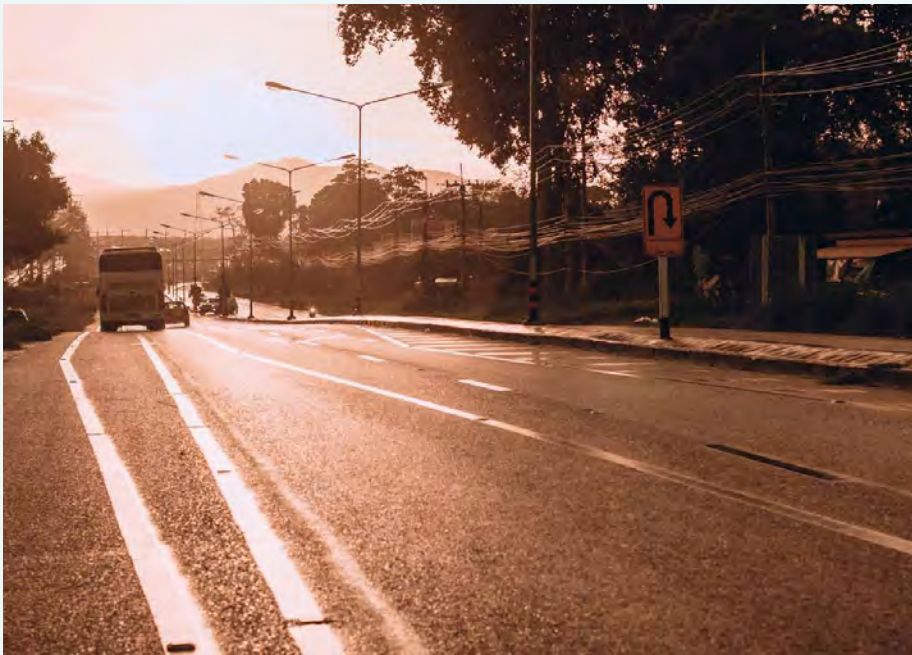
בריהה ממקום סכנה כשאנו בטוח שינצל

בגמ': אמר שם איבלע בארזא אתיוה
לארזא ונסרוה כי מטא להדי פומא נח
נפשיה (יבמות מט, ב).

בשו"ת משנה הלכות (ח"ב סי' תסח)
נשאל אם יש חיוב לברוח ממקום סכנה
באופן כשאינו ודאי שכשיברח ינצל, דאולי
נימא דכיון שאינו בודאי שינצל שב ואל
תעשה עדיף. והוכיח שאין לומר דשב ואל
תעשה עדיף אלא יש עליו לברוח, ממה
שמצינו באליהו שבשעה שרצתה איזבל
להרוג אותו (מלכים א' יט) וביקש על עצמו
למות באמרו לא טוב אנכי מאבותי, ואינו
ראוי לזכות, השיב לו הקב"ה שיברח וימלט,
שגם בזה שאתה לא רוצה לברוח לא טוב
אתה מאבותיך, דהיינו שגם אבותיך ברחו,
יעקב ברח מעשו שביקש להרוג ונמלט,
משה שברח מפרעה שביקש להרוג דוד
ברח משאול שביקש להרוג כל מי
שבורח נמלט, עמד אליהו וברח עד הר
האלו' חורב, וכמבואר באשכול (סוף הלכות
מילה). ומבואר שיש לברוח ממקום סכנה
הגם שאינו בטוח שינצל. ובגמרא (ב"ק ס':)
מבואר שאפילו לצורך פרנסה מותר ליכנס
בספק סכנה, שאמרו שם ת"ר רעב בעיר
פזר רגלך שנאמר ויהי רעב בארץ וירד
אברם מצרימה, וכי תימא היכא דאיכא
ספק פקוח נפש לא ת"ש לכו ונפלה על
מחנה ארם אם יחיונו נחיה, ע"ש.

וכן הוכיח ממה שמבואר בסוגייתנו
בישעיה הנביא שמחמת סכנה שרצה מנשה
להרוג רצה למלט עצמו ולהתחבא באילן
על ידי שם, והגם שבסוף נהרג, ומבואר
שצריך אדם לעשות פעולות להציל עצמו.
ובמג"א (סי' קנו סק"ב) מבואר שמותר
לברוח ממקום סכנה אף שיגרום צער
לאחרים.

ומצינו עוד בשו"ת מהר"ל (סי' מא) שדן
אם נכון לברוח ממקום מגוריו בעת הסכנה,
ואם יש לומר שמי שנגזר עליו למות ימות
גם כשיברח ומי שלא נגזר עליו למות יהיה
גם אם לא יברח, והוכיח מגמ' חגיגה (ד':)
שפעמים שמלאך המוות טועה ויש נספה
בלא משפט, וכן דרשו בב"ק (ס'). שכיון
שניתן רשות למשחית כו', ואם כן יש
לברוח כדי שלא להיות במקום שניתנה

קטז ס"ה) שיש לברוח מעיר שנתפשט בה
דבר. ובספר זכרון יעקב יוסף (מערכת ח
עמ' נא) תמה על אודות מכת האבעבועות
המתפשטות בקטנים ב"מ, למה אין נוהרים
להבריה את התינוקות מהעיר בתחילת
הדבר, ובודאי עתידים האבות ליתן את
הדין על מיתת יונקי שדים שלא חטאו אם
יכולים הם לברוח.

ומכל מקום כתב בשו"ת שבט הלוי
(ח"ה סי' רנא) שאף שחיוב על כל אדם
לברוח מהעיר בשעת הדבר, אסור לרופאים
שיכולים להועיל לחולים לברוח מהעיר
ולהסתלק מתפקידם, אלא ישמרו את
עצמם ככל האפשר שלא להתדבק כתקנת
הרפואה בעתם הללו, והביא ראיה מתקנת
הגרעק"א בשעת מגפת הכולירע בעיר
פוזן שכתב שהאנשים שיכולים לשמש
החולים האלה יהיו באופן קבוע בחדר
הלאצארעט (בית מרפא), וכתב שם שהוא
שכר האנשים האלה, וכן כתב שיקראו מיד
לרופא (נדפס באגרות סופרים מכתב ל),
ואין משמע שמדבר דוקא מאנשים אשר
לא מבני ישראל המה. וע"ע בפניני הלכה
(ר"ה טז:).

חליצה פסולה אם צריך לחלוץ לכל היבמות

בגמ': כיצד עשה מאמר בזו ומאמר בזו
צריכות שני גיטין וחליצה (יבמות ג, ב).

רשות למשחית להשחית. והביא כן מספר
חסידים שיסד הרוקח שטוב לברוח כיון
שפעמים שהגזירה אינה על האדם אלא
שנגזר על עיר אחת או מדינה אחת, ואם
יצא ממדינה זו ינצל, וזכר לדבר שנאמר
(עיי' ירמיה כא ט ושם לב ב) היוצא מן
העיר והיתה לו נפשו לשלל, וכתב (עמוס ד
ז) ועל עיר אחת לא אמטיר וגו'. וכתב שכן
ראה גדולים שעזבו מקומם למקום אחר
בעת הסכנה (והביא דבריו הד"מ יו"ד סי'
שעד, והיש"ש ב"ק פ"ו סי' כו).

ובשו"ת הרשב"ש (סי' קצה) נשאל גם
כן אם יש לאדם לברוח מן הסכנה כגון
שיש מגפה בעיר ר"ל, שהרי לכאורה ממה
נפשך היא לא תועיל לו כלום כי אם נגזר
עליו בראש השנה לחיות לא תזיק לו
המגפה, ואם נגזר עליו למות לא תועיל
לו הבריה. והשיב הרשב"ש באריכות
לבאר שכמה מידות יש בדבר. ופעמים
שאף מי ששונות חייו הם קצובים לו לחיות
עוד הרבה שנים, וגם לא נגזר עליו באופן
מוחלט בראש השנה שיקצרו משנות חייו,
מכל מקום יתכן שימות בלא עתו במיתת
מגפה ובמיתת מלחמה ודומיהם או מיתה
טבעית על ידי רוע ההתנהגות וחוסר
השמירה מפני הסכנות. ומיתה זו אינה נזרת
על האדם אלא אפשרית היא, ולכן תלויה
בו ובהתרחקותו מפני הסכנה. ולכן כשיש
דבר בעיר צריך אדם לברוח כדי שלא ימות
מצד המידה הזו. וכן נפסק ברמ"א (יו"ד סי'

כרח, והוכיחו התוספות דבר זה ממה שבביאת יבמה אין הבדל בין אם הביאה נעשתה מדעתה או בעל כרחה ואף בעל כרחה קונה. ואם מאמר לרבנן גדרו הוא קנין קידושין איך יש להוכיח מביאת יבום למאמר. ואכן בתוספות הרא"ש שדן במה שדנו התוספות כתב בתחילה שאין לפרש דמיירי באופן שבא עליה בעל כרחה, שא"כ פשוט שאין לביאתו שם ביאה שהרי ביאתו כמאמר, ומאמר הרי אינו מועיל בעל כרחה כמבואר לעיל (יט:). אך לבסוף כתב כדברי התוספות שיש מקום לומר שרבנן עשו ביאת בן ט' אפילו בעל כרחה כמאמר שהרי בביאת יבמה אין הבדל בין אם הדבר נעשה מדעתה או בעל כרחה (קונטרס הענינים ענין לג אות א).

והנה הרמ"א (אה"ע סי' קסו ס"ב) כתב שיכול לעשות מאמר ע"י שליח כמו בשאר קידושין. ומקור דבריו מדברי הריב"ש (בתשובה סי' א). וכתב בביאור הגר"א (סק"ח) שמקור הדבר ממה דק"ל כרבנן שאין מועיל מאמר בעל כרחה משום שלומדים מאמר מקידושין. ומבואר שדין זה ג"כ תלוי בחקירה הג"ל. וע"ע בשיעורי הגר"ש רוזנבסקי (אות שעא) שתלה בחקירה זו מחלוקת הראשונים לעיל (לה:). לענין ביאת מעוברת אם קנה אותה כמאמר (ראה עוד שם אותיות שעב-שעג, ואשר לשלמה סי' מ אות ה).

מכת מרדות מדרבנן אם הם גם ארבעים

בגמ': והתניא לוקה מכת מרדות מדרבנן. (יבמות נב, א).

רש"י פירש קושית הגמרא שהרי אין מלקות ארבעים אלא על דברי תורה, וא"כ איך יתכן שקונה אם עובר באיסור מדאורייתא. וע"ז תירצו בגמרא שמה שנאמר בברייתא שלוקה אין הכוונה למלקות ארבעים אלא מכת מרדות, ופירושו מכת רידי מדרבנן מפני שנהג קלות ראש בעצמו אך באמת קנה. והנה מפרשי המשנה בנזיר (פ"ד מ"ג) דנו בפרטי דין מכת מרדות ביחס למכות מדאורייתא, ששם מבואר בדין אשה שנדרה גזירות והפר לה בעלה ולא ידעה מכך ואעפ"כ עברה על איסורי הגזירות ושתתה יין ונטמאה למתים, שדעת

שקנין זה גדרו הוא קנין יבום. ויש לחקירה זו כמה נ"מ להלכה וכדלהלן. בחידושי הגר"נ פרצוביץ (אות שמג) כתב שאפשר לתלות בחקירה זו את מחלוקת התנאים (לעיל יט:). אם מועיל קנין מאמר בעל כרחה של היבמה, שדעת רבנן שאין מועיל מאמר בעל כרחה של היבמה וטעמם מפני שיש ללמוד מאמר מקידושין שאין שייך כלל קידושין בעל כרחה של האשה, ורבי סובר שמועיל מאמר בעל כרחה של האשה וטעמו שיש ללמוד מאמר מיבום וכשם שביאת היבום מועילה לקנות אף בעל כרחה כמו"כ יועיל המאמר גם בעל כרחה. וביאר הגר"פ שמחלוקתם תלויה בחקירה זו שלדעת רבנן גדרו של המאמר כקידושין ומחמת כן אינו מועיל בעל כרחה כקידושין. ולדעת רבי גדרו הוא קנין יבום וא"כ כמו שיבום קונה בעל כרחה גם מאמר קונה בעל כרחה. ובשיעורי הגר"ש רוזנבסקי (אות שעא) כתב שלדעת רבנן ג"כ גדרו של הקנין הוא קנין יבום ומה שצריך את דעתה לכך הוא מפני שהקנין באופן וצורה של מעשה קידושין על כן בלא דעת האשה אין מעשה הקידושין יכולים להתקיים (ראה עוד בדבריו שם, ובדבר אברהם ח"ב סי' ב).

ויש שהוכיחו מדברי התוספות בסוגייתנו (ד"ה אי) שגם לרבנן גדרו של הקנין הוא קנין יבום. והוא ממה שמבואר בדברי התוספות שביאת קטן בן ט' שהיא כמאמר מדרבנן מועילה לקנות את היבמה בעל

וברש"י וחליצה - לאחת מהן ופוטרת צרתה. בטור (אה"ע סי' קע) הביא בשם הרמב"ן (כו. ד"ה ומסקנא, נג. ד"ה והא דאמרינן) שביבם אחד ושתי יבמות ונתן גט לשתייהן צריך לחלוץ לשתייהן. אך כתב שמדברי רש"י נראה שאפילו אם בשני יבמים ויבמה אחת צריכה חליצה מכל אחד ואחד, מ"מ ביבם אחד ושתי יבמות נפטרת האחת בחליצת חברתה. והוסיף שלמאן דאמר חליצה פסולה אין צריך לחזור על כל האחין בין בשני יבמים ויבמה אחת ובין ביבם אחד ושתי יבמות די בחליצה אחת, וכתב שכן דעת הרא"ש. וביאר בפרישה דעת רש"י מפני מה ביבם אחד ושתי יבמות נפטרת האחת בחליצת חברתה, שע"י החליצה נפקעת כל הזיקה שהיתה לו, ולא דמי לשני אחים ויבמה אחת שאע"פ שנפקעה זיקת האחד עדיין זיקת השני במקומה עומדת, שהרי היא היתה זקוקה לשניהם לכל אחד בזיקה נפרדת ולכן צריכה חליצה מכל אחד. והב"ח (הר"ד בחידושי הגהות) דן מנין למד הטור שכן היא שיטת רש"י, ומסקנתו ע"פ משמעות דברי רש"י להלן (נג:). ששיטת רש"י לא כן אלא כהרמב"ן ואדברה שיטתו שאם בשני יבמים צריכה יבמה אחת חליצה מכל האחים כל שכן שתי יבמות ויבם אחד שצריכות שתיהן ממנו חליצה ולא תועיל חליצת האחת לפטור את חברתה.

ובבית שמואל (אה"ע שם סק"ג) כתב שמקור דברי הטור בשם רש"י הם מדבריו בסוגייתנו, שכתב (ד"ה וחליצה) שהחליצה לאחת מהן ועל ידי זה נפטרת ג"כ צרתה. [אף שציין לתחילת פרק ד' אחין ראה בירושלמי יעקב שכתב ג"כ כדבריו והביא שכן כתב הבית שמואל שהמקור ברש"י בסוגייתנו]. וראה בהגהות הגר"ש מדעסוי שכתב שכדברי רש"י מבואר בברייתא לקמן (נא). במפורש (ראה עוד שם בזה ובירושלמי יעקב כאן ובהגהות רבי עקיבא איגר על השו"ע ס"ק יג).

מאמר ע"י שליח

בגמ': והכא בגט אחר גט ומאמר אחר מאמר קמיפלגי (יבמות נא, ב).

האחרונים הסתפקו בגדר קנין מאמר שתקנו חכמים ביבמה, אם גדרו הוא קנין קידושין וככל בעל המקדש את אשתו או

היה מתנמנם לאחר שנתו יתכן שיהיה דינו כישן, וכן הבין הב"ח (או"ח סי' תרצ וראה להלן).

ובתוספות (תענית שם ד"ה גים) הביאו שיש מפרשים שנים ולא גים הוא בתוך השינה כשניעור משנתו, ותיר ולא תיר הוא בתחילת השינה. ובגליון הש"ס שם הגיה גים ולא גים בתחילת השינה תיר ולא תיר בסוף השינה, וכן הגיה הט"ז (או"ח סי' תרצ סק"ח) וכן הביא הב"ח (שם) בשם התוספות. ולפי"ז דברי התוספות כדברי הרא"ש. אלא שהקשו ע"ז התוספות מפסחים (קכ): דאיתא שם נתנמנו יאכלו נרדמו לא יאכלו וגם שם מפרש רב אשי גים ולא גים וכו', ושם בין גים ולא גים ובין תיר ולא תיר הוא בתחילת השינה, והוצרך לפרש שהמתנמנם הוא שניהם כיון שאם היה מפרש רק גים ולא גים היה מקום לטעות שתיר הוא יותר מנים ואם היה מפרש תיר היה מקום לטעות שנים הוא יותר מתיר ולכן הוצרך לפרש שניהם. (ומשמע קצת שהם שני דרגות נמנם).

והב"ח (שם) כתב שהעולה מדברי התוספות והר"ן ששניהם בתחילת השינה, ולפי"ז מה שאם קרא את המגילה מתנמנם יצא היינו דווקא בתחילת שינה ולא בסופה. ובזה כתב לישב הקושיא שהביא הב"י מהירושלמי (מגילה פ"ב ה"ב) שמבואר שם שאם היה מתנמנם לא יצא שלכאורה הוא דלא כמשנתינו. ולדבריו ביאר הב"ח שהירושלמי מירי באופן שהתנמנם בסוף השינה ולכן כתב שלא יצא. אולם המרדכי (סי' תשצא) ושבלי הלקט (סי' קצח) בשם רבינו שמחה כתבו ליישב באופן אחר שהירושלמי מדבר באופן ששמעה מתנמנם ולכן לא יצא והבבלי באופן שקראה מתנמנם ולכן יצא. ובט"ז (שם) לא הסכים לדינו של חותנו הב"ח והגיה בדברי התוספות [מחמת שהקשה למה לא הקשו התוספות מהגמרא בתענית כקושית הר"ן], ולדבריו אין חילוק לדינא בין תחילת שינה לסוף שינה. וכן נראה מדברי המג"א שם שסתם וכתב כגון דקרי ליה ועני ולא ידע לאהדורי סברא. גם המשנה ברורה שם (בביאור הלכה ד"ה קראה) פסק כהט"ז ולא כהב"ח. [וראה עוד בתוספות (גדה סג. ד"ה גים) שהקשו ג"כ הקושיא מפסחים שם וביארו שגם שם ניתן לפרש שנים הוא בתחילת שינה ותיר הוא בסופה, עיי"ש].

(ראה עוד בדברי הרמב"ם בפיה"מ שם, תוס' כתובות מה: ד"ה ר' יהודה).

גדר מתנמנם בתחילת השינה או גם בסופה

בגמ': הכא במאי עסקינן במתנמנם היכי דמי מתנמנם אמר רב אשי גים ולא גים תיר ולא תיר כגון דקרו ליה ועני וכו'. (יבמות נד, א).

לענין קריאת המגילה ג"כ שנינו במשנה (מגילה יז): שאם קראה מתנמנם יצא. והיינו ג"כ גים ולא גים וכו' כמפורש שם (יח): וביאר בתוספות הרא"ש שם שנים ולא גים הוא בתחילת השינה, ותיר ולא תיר הוא בסוף השינה כשהתחיל להתעורר אך עדיין לא התעורר היטב. אולם הר"ן (על הר"ף שם ה:) הביא פירוש זה וכתב שאכן לענין קריאת המגילה מתפרש הדבר היטב, אך בתענית (יב): לא שייך לפרש את אותם הדברים, שהרי הקשו בגמרא שם על מ"ד שבתענית שתהיה למחרת אם ישן בלילה אסור לו לאכול אם יתעורר בלילה, מברייטא דתניא ישן ועמד הרי זה אוכל, ומשני בגמרא שדין הברייטא הוא באופן שהיה רק מתנמנם, ומפרש בגמרא כמו כאן שהוא גים ולא גים תיר ולא תיר. ושם אי אפשר לפרש תיר ולא תיר שכבר נרדם ולא נייעור יפה, שא"כ משעה שנרדם נאסר, ולכן פירש הר"ן שהכל דבר אחד ור"ל לא גים ולא תיר ואיירי בתחילת שינה. ובפשטות לדברי הר"ן אם קרא המגילה מתנמנם לאחר השינה וכן בגידונינו אם

תנא קמא שאינה סופגת את הארבעים כיון שהפר לה בעלה, ורבי יהודה סובר שאם אינה סופגת את הארבעים תספוג מכת מרדות. ופירש הרע"ב שהם מכות מדברי סופרים והם כפי ראיות עיני הדיין וכפי צורך השעה, אבל במצות עשה כשאנו רוצה לקיים וכגון שאינו רוצה ליטול לולב או לעשות סוכה מכין אותו עד שיקיים המצוה או עד שתצא נפשו. ובהתוספות יום טוב (שם) הביא בשם הר"ן שמה שנקראו מכות אלו מכות מרדות הוא מפני שהוא מרד בדברי תורה ובדברי סופרים, וטעם זה הוא לדעת הסובר שההכאות על מצות עשה ועל דברי סופרים שוים שהם בלא אומד ובלא מספר ועד שתצא נפשו וכדעת הרמב"ם בהלכות חמץ ומצה (פ"ו ה"ב), אבל הר"ן עצמו אינו סובר כן, ומסקנתו כשיטת הרמ"ה שמלקים אותו לפי אומד, ומכות אלו קלות מן המכות של התורה, וזו ג"כ שיטת הרע"ב הנ"ל. והוסיף הר"ן שכשמיים מכת מרדות על עבירה שנמשכת בודאי מכים אותו עד שיקבל עליו דברי חכמים או עד שתצא נפשו, אך מ"מ במכת מרדות אין מדקדקים שיהיו ע"י הרצועה המיוחדת למלקות ארבעים. ועיי' עוד בתפארת ישראל (יכין יא) שיש אומרים שמרדות הוא לשון יסור כמו יפה מרדות אחת בלבו של אדם (ברכות ז), ויש האומרים שהוא י"ג מכות שליש מהמכות של התורה, ועיי' מג"א (או"ח סי' תצו סק"ב) שהביא דעה זו. (וע"ע בתפארת ישראל מכות פ"ג אות ג).

ובתוספות רבי עקיבא איגר (שם אות כט) הביא דברי רש"י בסוגייתנו שכתב שאינו לוקה מכות ארבעים אלא רידוי מדרבנן מפני שנהג קלות ראש בעצמו. ומבואר ששיטתו שמלקות מרדות אינם באים במספר ארבעים כהמכות שבתורה. אך הריב"ש (בתשובה סי' צ) כתב בשם התוספות שגם מכות מרדות מספרם כמספר התורה אלא שאינן חזקות כמותן. וראיתו לזה מהגמרא בקידושין (כת). שהקורא לחבירו עבד יהיה בגידוי ממזר סופג את הארבעים, הרי שאף שאין מלקות אלו אינם אלא מדרבנן סופג ארבעים. ובפרי חדש (או"ח סי' תעא ס"ב) כתב שלפי שיטת רש"י יש לישב שמה שהקורא לחבירו ממזר סופג את הארבעים הוא מפני שאמר שחבירו עבר בלאו ועל כן סופג את הארבעים כדן מי שעבר בלאו

הגה"צ רבי שמואל הלוי וואזנאר זצ"ל גאב"ד זכרון מאיר ובעל שבט הלוי ט"ו ניסן תשע"ה

הגר"ש וואזנר, שכיח, כאמור, כרב בירושלים, עלה עם הרב הלפרין להימלך בעצת מרן החזון איש. לאחר שיח תורני מפולפל שארך שעות, התרשם החזון איש ממוקנות מהרב הצעיר והציע בפני הרב הלפרין למנותו כרבה של זכרון מאיר, שם נוסד עמוד ההוראה שהאיר לדורנו בתהפוכות העולם וקידמתו, והחוה את הנתיב ההלכתי הסלול והצרוף לכל רחבי העולם היהודי.

עוד בכהנו כרב השכונה נצפו הסימנים המעידים על תוקפו במלחמת היהדות ובעמידה על עיקרי הדת. כרבה של זכרון מאיר עמד יחד עם מייסד השכונה הרב הלפרין, במאבק בעד סגירת כבישי השכונה בשבת קודש, עד עצם היום סגורים שעריה של העיר כולה בזכות מלחמתו זו שקבעת תקדים בהתעקשות על ביצור החומות בין הקודש ובין החול. לאחר מכן הקים את 'משמרת השבת' בבני ברק יחד עם רב

העיר הגר"י לגדא זצ"ל ובשליחותו עמדו פעילי הארגון על משמר בעלי העסקים שיקפידו על סגירת החנויות שעה לפני כניסת השבת. פסיקותיו של מרן הגאון רבי שמואל וואזנר נשענו על אילנות עבותים ומושרשים היטב במסורת סמיכת הרבנות בקהילות ישראל. רבותיו המובהקים כגון מרא דארעה דישוראל המהר"ץ דושינסקיא וגאב"ד טעפליק זצ"ל הפקידו בידיו האמונות במשעולי תורה, את כוחא דהיתרא וישרות הפסיקה, כלים אשר הדריכוהו ביסודו את משנתו ההלכתית בסדרת השו"ת 'שבט הלוי' ובה התייחסות מכרעת, מקיפה ומפורטת לכל השאלות החדשות שהתעוררו עם התקדמות הטכנולוגיה והיווצרות נושאי הלכה חדשים שאין להם היקש מן הכתובים.

דעתו, דעת התורה, נחשבת בכל מקהלות ישראל כהלכה למעשה. רבים מגדולי הדורות הריצו אליו שאלותיהם והורו לקהליהם לציית למרן 'פוסק הדור' שבראיתו התורתית הבהירה פשט כל עקוב למישור והוביל להכרעות יסודיות הנוגעות לחייו של כל יהודי. סדרת ספריו הידועים והנפוצים הינה אסופת מכתבי השו"ת 'שבט הלוי', המאגדת באחד-עשר כרכיה את עיקרי הפסיקה בד' חלקי שולחן ערוך ואת יסודות ההנהגה ההלכתית שהותוו על ידו עבור כלל ישראל.

תחת שרביט הוראתו הפך בית ההוראה שבזכרון מאיר לראש

מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצוק"ל נולד בווינה בב' אלול תרע"ג, לאביו הרב יוסף צבי ולאימו מרת רחל לבית שיף.

כבר בעודו נער צעיר ניכר בו כי עדיין לגדולות בהיותו מצעירי תלמידי ישיבת חכמי לובלין ומבחירי שקדניה. ראש הישיבה הגאון רבי מאיר שפירא הרעיף עליו מהודו בשיעורים שמסר לבני הישיבה. גם המשגיח הלובלינאי הנודע רבי שמעון זליחובר העמידו בשורה הראשונה בין שומעי לקחו העמוקים בחסידות ובדרכי עבודת ה'.

בהיותו כבן כ"ב הקים את ביתו עם הרבנית ברכה בת הרב גלבר ראש הקהל דפרשבורג, שם המשיך לשקוד על תלמודו כשהוא סמוך על שולחן חותנו וכל מעייניו נתונים להתמסרות ללימוד התורה הקדושה.

בשנת תרצ"ט, כאשר גברה המתיחות בין צ'כוסלובקיה לגרמניה ההיטלרית,

עקר מרן הגאון רבי שמואל את מושבו, כרבים אחרים מיהודי המדינה, ועלה לארץ הקודש. כאן קבע משכנו בירושלים.

שמעו של הגאון הצעיר התפרסם בין בני העיר וחכמיה ובחודש אדר א' ת"ש נכנס הרב וואזנר בשערי של כולל 'אוהל תורה' המפורסם. הכולל שהיה המבוקש ביותר באותה העת הפעיל סינון קפדני בבחירת האברכים, שרובם היו יוצאי הישיבות שבליטא, עם זאת מיהרו ראשי הכולל לצרף את הרב וואזנר אל חבר החכמים אשר כעדות הרב הרצוג, מראשי הכולל, "עתידיהם להיות לגאוני ישראל, מאורות גדולים בארץ ובחוץ לארץ".

מרן הרב וואזנר קנה את משנת ההוראה מרבו מרא דארעה דישוראל המהר"ץ דושינסקיא זצ"ל שהחזיק במסורת ההוראה מה'שבט סופר' מפרשבורג וכרבים מגדולי הדור זצ"ל שימש בהוראה אצל גאב"ד טעפליק זצ"ל משרת רבנותו הראשונה ניתנה לו בסביבות ירושלים, בשכונת גבעת שאול בטרם סופחה אל הפלטרין הגדול.

יסוד קהילתו ובית הוראתו משם יצאה אורה לכל ישראל, הונח בשנת תש"ז ע"י הנגיד העסקן הרב יעקב הלפרין מקים שכונת 'זכרון מאיר' בבני ברק. הרב הלפרין הזמין את מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר תלמידו של הגר"מ שפירא מלובלין, על שמו נקראה השכונה, להקים מחדש את ישיבת חכמי לובלין לזכר הגאון רבי מאיר שפירא, על שטח שבבעלותו בתחומי שכונת זכרון מאיר.

לבחור ואמר לו: 'בודאי כוונתך על תוספתא פלונית – משם אין ראייה לשאלתך!...

מבהיל הדבר על הרעיון, שבדורנו אנו חיו עמנו ספרי תורה חיים, אשר בזכרונם אצורה ומונחת התורה כולה, כשהיא סדורה דבר דבר על אופנו בבהירות מופלאה כזו, וזאת כאמור מכח שקידתם והתמדתם העצומה בתורה הקדושה, בלא להפסיק מן הלימוד ולו רגע קט.

בפקודיך אשיחה, חודש אייר

עצה נפלאה בנתינת צדקה לעני

"הנה תמיד הצטערתי על המכשול שלוקחים כסף לתת לעני, ועד הכי והכי העני נעלם מן העין או רוצים לתת כסף גדול ולקבל עודף מהעני, והעני אומר שמיד ישוב ויביא כסף קטן [ואז יתנו לו השטר] והעני שוכח. ומחזיר האדם הכסף לכיסו, אחר שנתייחד כבר לתתו לצדקה לעני ומתעריבים כספי צדקה עם כספו, והוא מעשים בכל יום. והערת שיש להתנות כהלל (-ראה להלן) שלא יחול שם הצדקה על שום כסף הנלקח ליד – לתת לעני, עד שיגיע ליד העני ממש ויזכה בו, ועד אז ישאר כסף פרטי".

"ומה מאוד שמחתי למצוא כל זה, בדברי הפנים יפות' פרשת תרומה עה"פ "מאת כל איש אשר ידבנו תקחו את תרומתי", שפירש כוונת הכתוב דתחילה ידבנו ואח"כ תקחו את תרומתי, דהיינו שקודם הוא ברשותו רק כנדבה שלאחר זמן יעשהו תרומה, והתרומה חלה רק משעת התקחו את תרומתי, והוא על פי הנהגתו של הלל בפסחים דף סו ע"ב, אמרו עליו על הלל מימיו לא מעל אדם בעולתו אלא מביאה חולין לעזרה ומקדישה עיין שם, וא"כ ינצל ממכשול במעשר כספים שכל חלות שם הצדקה עליהם יחול רק בהגיעם ליד עניים אף שנדבם מקודם. ושוב ראיתי שהגאון בעל דרך אמונה שליט"א כתב בפירושו על הרמב"ם הל' מתנות עניים פ"ח ס"ק ח' בשם מרן החזו"א זצוק"ל שהיה מיעץ שכל מי שמתחיל לתת מעשר כספים, יתנה שכל המעשר שיפריש לא יחול עליו שם צדקה עד שיבוא ליד העני" ע"כ.

שו"ת שבט הלוי (ח"י סי' קס"ו)

בית אב לכל בתי ההוראה בארץ ישראל ההולכים בדרכי פסיקתו. משם יצאה הוראה ופשטה בכל בתי המדרשות, ושם הוכשרו רוב בניין ומניין המו"צים והרבנים בקהילות הקודש.

שעה קלה אחר התקדש חג הפסח בשנת תשע"ה נתבקש לשיבה של מעלה

כה הבהירות בתורה"ק

מעשה שהיה כך היה. בחור צעיר משיבת לייקוואד עסק בסוגיית מיתת סקילה, ובתוך לימודו עלתה ברעיוניו שאלה מעניינת, משנה שלימה היא בסנהדרין (פ"ו מ"ד) כי בית הסקילה היה גבוה שתי קומות. אך יש להסתפק האם גם שור הנסקל כך דינו, או שמא רק באדם אמרו כן. הרצה הצורב את שאלתו לפני חכמים וגאונים מופלגים, אך כולם לא ידעו להשיב לו, והשאלה נותרה ללא מענה. לימים הזדמן אותו רב שבפניו נשאלה השאלה לבקר בארה"ק, והוא נכנס אל פוסק הדור הגאון האדיר רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל, ושטח בפניו את שאלתו. הרהר הגר"ש וואזנר כמה רגעים ואמר: 'בתלמוד בבלי לא נמצא מקור לזה'. הרהר עוד כמה רגעים וחרץ בביטחונו: 'גם בתלמוד ירושלמי לא נמצא דבר כזה'. ואז פרש את שני ידיו לצדדים ואמר: 'איני יודע מה לענות לך'. יצא הרב מבית הרב וואזנר ושם פעמים אל ביתו של הגאון האדיר רבי חיים קנייבסקי זצ"ל, שמא הוא יידע תשובה לשאלתו. והנה המחזה הנורא והמבהיל חזר על עצמו, הגר"ח התעמק במחשבתו, ולאחר רגעים מספר אמר: 'זה לא נמצא בבבלי', עברו רגעים מספר והקול נשמע: 'וגם לא בירושלמי', אך לבסוף אמר שאפשר שיש להכריע את הספק מתוספתא פלונית.

ראה אותו רב את מראות האלוקים אשר נגלו לפניו, וגמר בלבו לעלות ירושלימה, ולשאול את פי פוסק הדור הגאון האדיר רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל. והיה כי הרצה את שאלתו בפני הגר"ש, השיבו מיד: 'שאלה זו לא נמצאת לא בבבלי ולא בירושלמי'. הג"ל שכבר שמע מהגר"ח על התוספתא, ביקש להראות מציאה זו להגר"ש, וניגש לארון הספרים בכדי להוציא את הגמרא, והנה, כאשר אך ראה הגר"ש איזה כרך גמרא הוא מבקש להוציא, קרא

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

ככה מתחילים את היום!

ישירות למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

- ווארט יומי
- סיפור יומי
- הלכה יומית
- החיים הק' יומי
- פניני אביר יעקב
- זוהר יומי
- פניני הדף היומי
- זכרון לצדיק

הרה"ק רבי מאיר אביחצירא זי"ע

ה"בבא מאיר"

י"ז ניסן תשמ"ג

נתמנה לכהן כראש ישיבת תומכי תמימים של חב"ד בעיר, ובשנת תשי"ג נתמנה לישב על כס הרבנות בעיר ארפוד.

בשלהי שנת תשכ"ה, ביום תשעה באב, נפטרה הרבנית שמחה ע"ה. לאחר פטירתה, לא מצא רבי מאיר נוחם במקומו במדקון, ואז החליט לעזוב את ארץ מולדתו ולעלות לארץ ישראל. בשלהי שנת תשכ"ה עלה לישראל והתישב בעיר אשדוד הדרומית, שרק החלה אז להבנות. עיר פשוטה היתה אשדוד, מאוכלסת בעקר בעולים מארצות צפון אפריקה, והנה, דווקא בקרבם בחר רבי מאיר להתיישב ולגור.

היו מקרבים, אנשי מעשה ואף גם מבני המשפחה שהתפלאו על בחירה זו, ואף בקשו מרבי מאיר כי יקבע את מקום מגוריו בעיר אחרת, חשובה יותר, בירושלים וכדומה, אבל הוא דחה את דבריהם על הסף באמרו: "ירושלים היא עיר הקדש,

ובני ברק היא עיר התורה", ואשדוד תהא העיר השלישית". ואכן, ניבא רבי מאיר לעיר אשדוד שעוד ינבעו ממנה מעינות מפכים של תורה, יראה, קדשה וחסידות.

קדוש וטהור היה רבי מאיר, ובמיוחד התפרסם בשמירת העינים המפרסמת שלו.

באחד משיחותיו האריך לדבר אודות זקנו, סידנא 'אביר יעקב' זי"ע, ודבר אודות כמה ממנהגי הקדשה שנהג. תוך כדי דבור, פנה ליושבים עמו ואמר: "אני איני נוהג עד כדי כך". בענותו הגדולה דאג לידע את כלם במה שאיננו נוהג...

עם זאת רבים ממנהגי הקדשה של סביו נהג גם נהג, מעולם לא עלה לישון בשכיבה על מטתו, שנת קבע, אלא תמיד ישן שנת ארעי, כאשר נמנם בשיבה על גבי כריות, מעולם לא לבש כסות לילה, כאשר נשאל בהזדמנות אם לרכש לו כסות לילה, אמר אצלי אין לילה, אצלי כל הזמן בחינת יום. גם חדר שנה לא היה לו, ולא היו לו כי אם שלחן ומטה, בה ישב ובה ישן ובה למד ובה אכל. לא היו לו כי אם ארבע אמות של הלכה.

היה קשה מאד לרדת לסוף דעתו, הוא היה מעמיק מאד ומאריך מאד בדברי תורתו, תמיד דבר עם אנשים גדולים בתורה ויראה, אך ידע לרדת לסוף דעתו של כל אדם ואדם, כאשר גם עם אנשים פשוטים מצא מה לדבר, ודבר עמם אודות מעשיהם הטובים של צדיקים ולמוד מדרכיהם, ולא ביטל מזמנו בכהוא זה. תמיד היה עם ספריו ולימודיו.

מעולם לא הניח את הספר על השלחן, תמיד היה עם ספרו בידו,

אור יקרתו של הרה"ק רבי מאיר אביחצירא זי"ע, ה"בבא מאיר" הפציע לאור עולם ביום עשרה בטבת תרע"ז, אז נולד במחוז תאפילית שבמרוקו, כבן בכור לאביו הרה"ק האדמו"ר רבי ישראל אביחצירא, ה"בבא סאלי" זי"ע, ולאמו הרבנית מרת פרחת ע"ה.

בקטנותו למד בישיבת 'אביר יעקב', מיסודו של אבי זקנו, הגה"ק רבי יעקב אביחצירא זי"ע, ולמרות גילו הצעיר הכירו כלם בכשרונותיו העלויים. כבר לעת היותו צעיר בשנים נודע למשגב בעצם קדשתו וטהרתו, עד שלא גמרו עליו את ההלל, והתבטאו אודותיו "ראיתי בני עליה והן מועטין". בגיל שש עשרה התבקש מאביו, האדמו"ר ה"בבא סאלי" זי"ע להתחיל לשמש כראש ישיבה לתלמידים, ורבי מאיר נאות לבקשה. עמל רב השקיע באמירת השעורים וביותר בהכנת השעורים, כשהוא מתכונן לשיעור באימה ויראה, אבל מתוך חדותא דאורייתא.

בהגיעו לפרקו, פרק האיש מקדש, נשא לאשה את הרבנית מרת שמחה ע"ה מהעיר 'מליה', החתונה נערכה בעיר ארפוד בהשתתפות כל גדולי ונכבדי העיר.

בהגיעו לגיל כ"ה שנים, אברך צעיר לימים, בקש אביו האדמו"ר ה"בבא סאלי" זי"ע למנות את בנו כדיין בבית הדין, ובשל כך הורה לחברי בית הדין לבחון את בנו. הרבנים לא ידעו באם אברך כה צעיר יכול לעמוד בכור המבחן, אבל הוא הפליא אותם בדיעותיו, והם ראו כי הוא אוצר כלי חמדה. לאחר מכן חפץ אביו ה"בבא סאלי", כי בנו יתמנה לא רק כדיין אלא כרב ממש, בשל כך בתחילה אמנם צרפו לבית הדין בתור 'בורר' בענינים קשים, כדי להשכין שלום בבתי ישראל, ורק לאחר מכן הכניסו לעול הרבנות עצמה.

בשנת תש"ה, בקשו יהודי קהילת העיר מידלת שבמרוקו למנות להם רב ומנהיג אשר יורה להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון. גדולי החכמים שבעיר חפשו אחר אישיות בעלת שעור קומה שתוכל להנהיגם ולכהן פאר כרב בעירם, ואמנם לבסוף מצאו את שאוותה נפשם, את רבי מאיר אביחצירא, ה"בבא מאיר", והוא נתמנה לרבה של העיר הגדולה מידלת שבמרוקו.

נערץ ונקדש היה רבי מאיר על כל תושבי העיר, יהודים כגויים. לא רק היהודים העריכוהו והעריצוהו, אלא אף הגויים שאינם מבני ברית הכירו בו כיהודי חשוב, איש מורם מעם, וכאשר היה חולף ברחוב, היו נגשים אליו ומנשקים את שולי גלימתו. לאחר מכן

יגרש אותה יהיה קשה לכולם. התרכזו רבינו במחשבתו הטהורה והקדושה ואמר לקרוביו: תגידו לתלמיד חכם הנ"ל שישדר את המזוזה בכניסה לבית, כי המזוזה מונחת הפוכה, ואז יחזור השלום בבית. וכך היה, שהמזוזה היתה הפוכה בבית התלמיד חכם, כי נתנו אותה לבדיקה ופשוט החזירה הפוכה, וכשתקנו את המזוזה תיכף חזר השלום לביתם.

(ספיר ויהלום פר' קרח ע"ח - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

צמא אני עד מאד, הבא לי בבקשה איזה בקבוק מושקה קטן

יום אחד נסע בדרכו מחוץ לעיר, כאשר לפניו משאית גדולה שהובילה משקאות, לפתע פקד על הנהג שימהר, יקדים את הרכב הגדול, ויעצרו. אף שהיה המעשה בגדר סכנה, שמע הנהג לקול הרב, עקף את המשאית, וחסם את דרכה באמצע הכביש.

נהג המשאית ירד מהרכב, והרים קולו על הנהג שהעז לחסום אותו, הוא אף ניגש אל רבינו בגערות, וכי אתה רב בישראל, וכי זוהי התנהגות ראויה. רבינו לא הוציא הנהג, הקשיב לכל אותן צעקות בשלוות הנפש.

בגמד דבריו אמר רבינו בקול שקט ושפה ברורה, אנא ממך, צמא אני עד מאד, הבא לי בבקשה איזה בקבוק מושקה קטן. אולם הנהג, שזעמו וקצפו עדיין לא שקטו, הוסיף לשאוג, לא די שסכנת את חיי, אתה עוד מוסיף לבקש ממני כזאת. אף כששב רבינו והתחנן, כי צמא הוא מאוד, לא הועילו תחנוניו, הלה לא הסכים להעניק לו ולו בקבוק קטן.

הדבר נראה היה תמוה בעיני נהגו שהסיע את רבינו, מאימתי מבקש הרב משהו עבור עצמו, ובכלל, ברכב בו נסע הרב היה שתיה די והותר, אם כך, לשם מה התחננים הללו.

נהג המשאית חזר לרכבו ונעלם בדהרה מהאופק, לאחר מספר דקות נסיעה, ראה הנהג של רבינו את המשאית אותה עקף, מוטלת הפוכה בצדי הדרך. את נהג המשאית, כבר לא ניתן היה להציל.

אמר לו רבינו, ראיתי את מלאך המוות מרקד מעל המשאית, לכן ביקשתי ממך לעקוף ולחסום אותו, כדי לזכותו במצוות צדקה המצילה ממוות, אבל מה יכולתי לעשות, אחרי שהלה לא נענה, ולא אבה לגמול עמדי חסד.

אוצר פניני החסידות

ותלמודו בידו, כך ידע לנצל את זמנו כראוי וכיאות. כי כל מגמתו ותקוותו היתה איך לעשות נחת רוח לקב"ה. בבחינת שויתי ה' לנגדי תמיד כל היום, בלתי לה' לבדו כל היום, אפילו רגע אחד לא בטלו. כך יומם ולילה עבד את בוראו ולא שבת מעבודתו הקדושה.

הוא החל לקבל קהל עוד בחיי אביו, והתפרסם בכוח ברכותיו אשר פעלו ישועות ונפלאות, עד שרבים הם הספורים מספר אודות מופתים גלויים ממש שעשה על כל צעד ושעל, אם בעניני רפואה, ואם בעניני זש"ק, שלא כדרך הטבע, כשהוא משדד מערכות שמים להביא ישועה לבני ישראל עם קרובו.

בשנותיו האחרונות סבל רבי מאיר יותר. מחלה קננה בגופו והוא התייסר ביסורים נוראיים. ואולם, גם בזמנים הקשים, גם כאשר

הייסורים התגברו ביותר, היה רבי מאיר משכך את כאביו על ידי למוד בתורה הקדושה. כדרכו המשיך בעבודת הקדש על אף יסוריו, וכל מעיניו היו נתונים לתורה ולעסק המצוות.

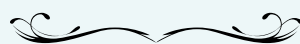
שנתיים ימים קננה בו המחלה, עד שהגיעו ימיו האחרונים. קדם חג הפסח תשמ"ג, למרות מצבו הקשה, פקח רבי מאיר על כל ההכנות לחג, אבל יחד עם זה אמר לבני המשפחה להכין מזון רב לצרכי האורחים בחג, להכפיל ואף לשלש את הכמות באמרו: "הרבה אורחים יהיו כאן בפסח, הרבה מאד..."

כך הגיע חג הפסח, ליל הסדר, ושני הימים הראשונים של חל המועד. ובהגיע ליל י"ז בניסן תשמ"ג, נעשה מצבו קריטי. הבנים נכנסו לחדרו, אבל אז רפרפו שפתותיו עוד שלש מלים, את תיבות הפסוק (משלי כז, ו) "נְאֻמִּים פִּצְעֵי אוֹהֵב". ואז החל לקרא 'שמע ישראל' בכוונות מיוחדות, ויצאה נשמתו באחד לאור באור החיים.

באותו יום התקיימה אשכבתיה דרבי בהשתתפות רבבות יהודים אשר לוו את ארונו למנוחתו האחרונה, ומנ"כ בהר הזיתים סמוך ונראה לציון הק' של האור החיים הקדוש זי"ע והגאון המקבל רבי שלום שרעבי (הרש"ש) זי"ע. ועל הלווייתו סיפר לאחר מכן המקבל רבי יוסף וולטוך זצ"ל דבר פלא, כי בשעה שהגיעה המטה להר הזיתים ראה עמוד אש היורד מן השמים עד למטה הנשאת למקום הקבורה.

הזכרון הטוב תמידית

מעשה בתלמיד חכם חשוב שלא היה השלום שורר בביתו. ובאו קרוביו לבקש מהרה"ק רבי מאיר אביחצירא זי"ע"א שיעתיר בתפלה עבורם. וסיפרו לו, שיש לאותו תלמיד חכם הרבה ילדים בבית, ואם

הרה"ק רבי שלמה לייב מלענטשנא זי"ע

י"ט ניסן תר"ג

הכחילו, בקושי יכול היה לעמוד על רגליו. עבר פרק זמן נוסף, והוא נפל ארצה מחלישות כח, אולם המשיך לשמור על קדושתו במסירות נפש. אז כבה האור בחדר החייט, בקושי גרר את רגליו לחדרו למנוחה קלה, והשיב את נפשו לנוכח התנור הלוהט.

מני אז נפתחו אזניו לשמוע אף ממרחק רב, ולא היה מכוסה מהם דבר, אפילו דיבור שנאמר בקצה העיירה, היה מגיע לאזנו בדרך מופלאה. תלמידו הגדול הרה"ק רבי שמואל משינאווא זצ"ל, העיד ששמע מפיו הקדוש בלשון הזה, מאז והלאה אזנים כריתי לי, לשמוע כל מה שמתלחשים.

אחר פטירת רבו החוזה מלובלין זיע"א, רבו עליו ההפצרות לקבל את עול ההנהגה, והוא סרב, אולם אז, יום רדף יום, צרה גררה צרה, כעדות בנו ה"תולדות אדם", עד שנכנע וקיבל עליו את עול הציבור.

בתחילה בעיירה בוקאווסק, בהמשך עבר ללענטשנא.

בשנתו האחרונה, נגזרה הגזירה על בני ישראל שבפולין שילקחו לעבודת הצבא, אחז בזקנו ואמר, כל זמן שאהיה חי בעולם, לא אניח את זאת.

בפרוס הפסח שנת תר"ג, נפל רבי שלמה לייב למשכב. בליל הסדר האחרון לחייו הכריז, "קדש", כל יהודי חייב להיות מוכן להושיט צווארו ולמות על קידוש שמו יתברך. ב"ט ניסן נסתלק לשיבה של מעלה, אחר למעלה מעשרים ותשע שנים של הנהגת העדה.

החזיר בחלום נער יתום מאב ואם בתשובה

קבוצה גדולה מתלמידי הרה"ק רבי שלמה יהודה לייב מלענטשנא זיע"א התגוררו בעיר מעזריטש שבפולין. היו המה חסידים מובהקים אשר כל שאיפתם היתה לתורה ולעבודה, ומלבד ארבע אמות של בית המדרש לא ידעו מאומה. מדי תקופה היו מתקבצים יחדיו ולוקחים בעל עגלה שיזאיל להביאם אל מעונו של הרה"ק בלענטשנא. כן היה מנהגם מדי חג ומועד, וכל אימת שאיותה נפשם להתענג במחיצת הרה"ק מלענטשנא. כל נסיעה לא היתה מסתכמת במסע של בת כמה שעות בלבד, אלא לכל נסיעה קדמה שבועות וירחים בהכנה דרבה, בעמל וביגיעה עד אשר ירגישו עצמם חבורת החסידים בני העליה ראויים לעמוד בארבע אמותיו של רבם הנערץ.

הרה"ק רבי שלמה לייב, אבי שולשלת ביאלא, נולד לאביו רבי ברוך, שהיה צדיק נסתר ומורם מעם, בעיר רישא בשנת תקל"ח. מקטנותו היה שומר את פתחי פיו, עד כדי שהעידו עליו כי מעולם לא שח שיחה בטיילה.

טרם הגיעו לעול תורה ומצוות התייתם מאביו הגדול. הילד שלמה לייב, השתוקק לרכוש לעצמו תפילין שכתב הרה"ק רבי משה מפשווארסק זיע"א, הסופר הקדוש, שכתב בכוונות מופלגות כל אות ותג. דא עקא, פרשיותיו עלו הון עתק, שכן השקיע בכתיבתן זמן רב, ולא הוציא תפילין רבות מתחת ידיו.

קיבץ הילד פרוטה לפרוטה במשך מספר שנים, עד שסמוך ונראה ליום הגיעו למצוות, היה בידו זהוב שלם, לרכישת הפרשיות הנכספות. הוא הלך במשך מספר שבועות, מחוסר ממון עבור הוצאות הדרך, עד הגיעו לבית רבי משה.

להפתעתו, קיבל רבי משה את פניו בשמחת לבב, סרב לקבל את הזהוב מכל וכל ואמר, הא לך התפילין שהכנתי עבורך, את הזהוב שהבאת, אני נותן לך כדורון דרשה.

כבר במעלליו יתנכר נער, בימי שחרותו היה רגיל להשכים קום קודם שהאיר היום, להתפלל עם הגץ החמה, ואז לשקוד על תלמודו ברציפות עד לתפילת המנחה.

בשנות בחרותו, התגורר בדירה סמוכה למעונו של חייט מפשוטי עם, את מרבית יומו היה עושה בבית המדרש, ולאחר לימודו, שב לחדרו לתנומת לילה. מדירת החייט, נשמעו תדיר דברים בטלים והבלים מפי החייט ועוזריו, הנער הקדוש שאוזניו לא שמעו מעולם שיחה בטיילה, לא דרך על מפתן חדרו, כל עוד האיר האור בחדרם של החייטים. כשהגיעה השעה, ותמה עבודתם, היו מכבים את העששית שהפיצה את האור, או אז ידע רבי שלמה לייב שיכול הוא להיכנס לחדרו.

ערב אחד, הופיע הגבאי בשערי בית המדרש, והודיע לקהל הלומדים שעליו לנעול היום את המקום. בלית ברירה מצא הנער את עצמו מחוץ לכתלי בית המדרש, הקור היה עז, והוא עשה את דרכו לחדרו, בעוד אבריו מרתתים וקופאים מהכפור. כשקרר, שמע כבר ממרחק את הדי שיותיו של החייט עם עוזריו בעבודתם. מחשש שמא מתוך דבריהם, ישמעו דברים בטלים ואסורים, החליט להמתין בחוץ, עד אשר יסיימו את עבודתם.

ככל שחלף הזמן, החל הכפור לתת אותותיו בגופו, אצבעותיו

לעסוק במסחר והצליח ה' דרכו מאד. תוך זמן קצר מאז שהחל להבין שיג ושיח בענייני מסחר כבר היה לאחד מן העשירים המופלגים וחושיו המבורכים הגדילו לעשות רווחים נאותים. האיש שהיה רגיל לחיי דחקות צער ועניות, הסתגור ממתבעות הזהב שנצצו לנגד עיניו והוא שקע בעסקיו כשהוא עושה חיל ומגדיל את רכושו יותר ויותר, אך נזהר בכל נפשו לשמור את מצוות התורה על אף הקשיים המרובים הכרוכים בה.

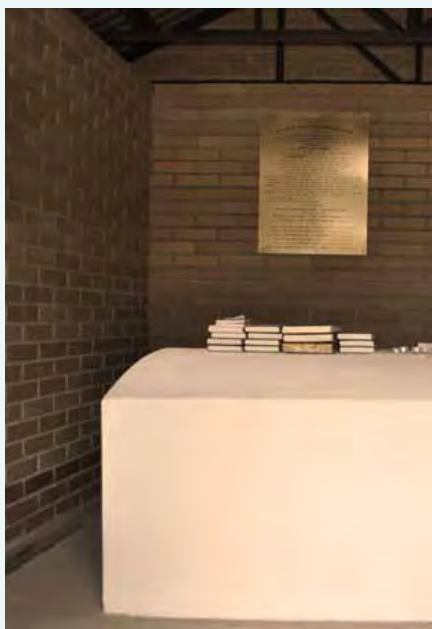
כשהגיע לפרקו נשא אשה ממשפחה שלא נמנתה על החרדים לדבר ה' והיא הסירה אותו מדרך ה'. אט אט עזב את שמירת התורה והמצוות וכעבור שנים אחדים לא זכר את דבר היותו חרד לדבר ה'. הסתובב כגוי לכל דבר, כשהוא מחלל שבתות ואוכל טריפות רח"ל. אין לו חבר או מכר שיוכיחנה ויצר הממון גבר עליו מיום ליום, כשהוא נחשב בין העשירים האמידים בעירו.

לילה אחד כשהוא גם את שנתו, נראה אליו בחלום איש הדור במראהו אשר שערותיו מלבינות, מראהו כדמות מלאך נורא, פונה אליו במענה רך גדוש בעריבות וחמלה ואומר לו: למה לא תיזכר במה שאמרתי לך כי 'האיש הישראלי יכול להיות יהודי כשור בכל מקום בואו ומדוע עזבת את תורת ה'.' זיעה קרה כסתה את מצחו, בעודו מרגיש את הרעד הנורא האוחז בו. שעות אחדות פעם לבו בחזקה עד אשר נרדם על יצועו לקראת היום הבא. במשך היום ניסה להסיר מעל לבו את דברי הזקן ולהתעלם מהם, אך באותו לילה שוב נגלה אליו חזון נורא זה. וכך חזרו הדברים פעם שניה ושלישית עד אשר נעצב אל לבו בדכדוך הנפש ולב נדכה.

אשתו שהרגישה בכך הציקה אותו לגלות לה את אשר עם לבבו, ולאחר שגילה לה את הדברים ונוכחה בדעתו האמיצה לשוב ליוצרו באהבה, החליטו להיפרד לשלום. את רכושם הגדול חילקו ביניהם, והוא לקח את חלקו ויצא לארץ ישראל. דמות זרה צצה לנגד עיניהם של יושבי ירושלים: דמות של איש חסיד וצדיק ההוגה ללא ליאות על משמר התורה והעבודה, עתיר נכסים הוא האיש, ועד מהרה הועידו אותו רבני העיר אל אשה כשרה מבנות העיר. במעמד צנוע נחגגה שמחת נישואיהם, כשהוא חי את מבוחר שנותיו בצל השכינה דבוק בתורת ה' ובעבודתו.

עוד הספיק הרה"ק רבי משה לייב, חתנו של הרה"ק מלענטשנא, לראות את אותו חסיד כשהוא רואה רוב נחת מצאצאיו וממשפחתו העניפה. בזכותו של האי צדיק וקדוש רבי שלמה יהודה לייב מלענטשנא זצ"ל אשר טרח להצילו מרדת שחת.

(ספיר ויהלום פר' נצבים ע"ה - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

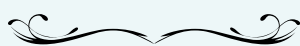

קול הרעש של החסידים הנרעשים לקראת נסיעתם אל רבם, והמהומה הגדולה שנוצרה סביב מסעם המיוחד כל פרק זמן, משכה את תשומת לבו של נער קטן, יתום מאביו ומאמו, שהתגורר בסמיכות לבית החסידים וראה בפעלם המרובה ובמאמצם הכבירה של אותם החסידים. פיקח היה הנער ועיניו קלטו כי לא דבר ריק הוא, חייב הוא לראות ולו פעם אחת את הרבי אשר אליו נשואות עיני החסידים ואשר לבם נפשם קשורים אליו בעבותות אהבה ויראה כאחד. פעם אחת חשב הנער שמחויב הוא לנסוע לחזות בתעלומה זאת המנקרת במוחו כל אימת שרואה את פני החסידים הנרגשים בדרכם אל רבם.

ביום מן הימים ראה הנער מרכבת סוסים נעה בדרכה אל בית החסידים. עד מהרה הועמס על גבה צרור תרמיליהם של החסידים, והנה פנה העגלון אל הסוסים בשפת השוט, והמרכבה החלה לפסוע במישור. אופני העגלה סיבבו את תנועותיהם באיטיות, בזכותם הצליח הנער להיאחז בדפנותיה, כשהוא נטפל הפעם אל חבורת החסידים אשר ראו את גודל חשקו להגיע אל רבם, לחזות בהדר יקרו והסכימו לצרפם עמו. הטיל עצמו הנער בקרן זזית מחוסר מקום כשהוא מקשיב לאמרי פיהם של ישישי החסידים אשר זקנם הלבן יורד על פי מידותם. מפעם לפעם משמיעים פרחי החסידים ניגון עליז ולפרקים מתנגן שיר חרישי של דביקות והשתוקקות. בין כך ובין כך נראו ראשי גנותיהם של העיר לענטשנא, כשבית מדרשו של הרבי מזדקר לעיניהם. רואה הנער והנה כלתה עיניהם של החסידים להימצא קרוב אל רבם קרוב ככל האפשר, ואף הוא נדלק כנר מפני האבוקה, גברה חשקו לראות את פניו הקדושות. ואכן לא עבר זמן רב והנה זוכה הוא להצטרף אל עדת החסידים בכניסתם אל הקודש.

באחת מן הסעודות החל הרבי להשמיע דברי תורה ברבים, כשהוא שוזר בין דבריו דברי מוסר ודרוש מתובלים בריז התורה, ואזני הנער כרויות למשמע דבריו, אך עדיין קטן הוא ואינו מבין מאומה. בבת אחת קלט הנער קטע נסער מדבריו חוצבי הלהבות של הרבי, כי 'האיש הישראלי, בכל מקום שיהיה, יכול להיות יהודי כשור ונאמן לאלקיו באם ירצה'. דברים אלו נחקקו עמוק בלבו של הנער ונחרתו היטיב במוחו, כשהוא חוזר לעירו בעונג מרובה על שזכה לשמוע דיבורי קודש אלו שנתנו לו חיזוק עצום ושמחה גדולה מילאה את לבו. היה הנער חוזר ומשמיע לעצמו דברים הללו תמיד כסדרן עד שהשתרשו בלבו של הנער התמים והיו לו למחיה.

שנים ארוכות עברו והנער אשר בינתיים התבגר והיה לאיש עזב את ארץ מולדתו פולין והשתקע בעיר לונדון הברייה. שם החל

הגה"צ רבי אלחנן יוסף הערצמאן זצ"ל י"א ניסן תשס"ט

דרכו בהפצת דברי מוסר בדרש ובשיחות, ושימש כמשפיע בשיבות והיכלי המוסר בארה"ב. כך גם פרסם שורה ארוכה של ספרים וחוברות בהם מיזג את דרכו הייחודית שהייתה מזיגה של חסידות, מוסר ועיון ליטאי.

נתבקש לשיבה של מעלה ביום י"א ניסן תשס"ט, ומנ"כ בבית העלמין נציבי ישיבת פוניב' בבני ברק סמוך לקבר מורו ורבו המשגיח זצ"ל.

מודים לה' על הזכות שיש לנו להודות לו

בספרו "נס ההצלה", הוא מספר על ישיבת מיר, שלמד בה עוד מלפני מלחמת העולם השנייה, כשהוא מצטרף לגדודיה, אחת מהתחנות המרכזיות בגדודיה של ישיבת מיר בימי מלחמת עולם השנייה, היתה הגעתם לשנחאי.

בשנחאי המשיך הגרא"י יחד עם שאר בני הישיבה בהתמדתו בלימוד תורה. כאן הוציא לראשונה ספר מוסר בשם 'גדלות האדם' והתבלט כדמות מוסרית מיוחדת שהיה מקושר בכל מאודו למשגיה. הוא גם פעל להקים בית ספר ראשון לבנות בשם קרן הילד, ולימים כתב ספר על חוויותיו מאותה תקופה ובו תיאר את הניסים של תקופת שנחאי.

"מין המשגיח זצ"ל אמר", כתב לימים, "כי שנחאי בסין זה היה חמש שנות הצלחה והתמדה בלימוד... היה קשה מאוד להיות שם בשנחאי והיו צריכים עמל רב ויגע עצום במקום זה, כי בשנחאי סבלו מהאקלים החם השורר שם וכולם היו רצוצים ושבורים, והוא היה מכניס רוח חיים לכולם וממש מחיה מתים במאמרו.

"זו הייתה עיר מלאה מחלות וזוהמה", הוא ממשיך ומתאר, "היו דורכים על מתים ברחובותיה והיו נופלים שם לעשרות ולמאות מרעב וחולי וגם מבחורי הישיבה היו עשרות חולים והוא ה' מרעיש עולמות לפתוח שערי רחמים וכולם נרפאו וניצלו שלא בדרך הטבע".

לקראת התקדמותה של המלחמה כאשר האמריקאים הלכו והתקרבו לשנחאי החלו הפצצות כבדות על העיר, אבל זה לא הרתיע את בני ישיבת מיר ללמוד בהתלהבות. בינתיים הגיעו בשורות איוב מגולת אירופה והתברר כי כל ישיבות ליטא נמחקו על ידי הנאצים. במקום להישבר מבשורה נוראה זו, חיזק המשגיח את התלמידים ואמר להם: "עכשיו שנשארנו רק אנו וישיבות ארץ ישראל, אין ספק שנראה את יד ההשגחה עלינו".

הגאון הצדיק רבי אלחנן יוסף זצ"ל נולד בערך בשנת תרס"ז בעיר הורביושוב במחוז לובלין, לאביו רבי שמואל ז"ל, ומסופר, שבבית זה לא דברו מעולם לשון הרע, אביו רבי שמואל שמר מכל משמר שלא יטמאו את קורות ביתם על ידי דיבורים ומעשים אסורים.

בגיל חמש עשרה (בשנת תרצ"ב) נשלח הנער רבי אלחנן יוסף לוואהלין לעיר לודמיר, שם למד בישיבת בית יוסף נובהרדוק כשנה תמימה.

בגיל שש עשרה, למד בישיבת אור ישראל בלוניניץ, אצל הגאונים רבי חיים מנדל קסטרימצקי, והר"מ רבי יוסף ברקוביץ מקוסבה [שהיה מאריות ישיבת מיר] מח"ס חלקת יוסף זצ"ל.

מלוניניץ הפך הנער רבי אלחנן יוסף להמשיך וללמוד בישיבת ברנוביץ, אצל הגאונים הגדולים רבי אלחנן וסרמן, ורבי ישראל יעקב לובצאנסקי ה"ד, ורבי שלמה היימן זצ"ל.

לאחר מכן זכה ללמוד בישיבת חכמי לובלין, ומשם עבר לישיבת קמניץ ללמוד אצל הגאון רבי בער ליבוביץ בעל הברכת שמואל זצ"ל.

אחר שלמד בקמניץ, החליט שהגיע השעה ללמוד בישיבת מיר הגדולה, והוא נסע למיר ללמוד אצל הגאונים הגדולים מיר ראש הישיבה הגאון החסיד רבי אליעזר יהודה פינקל והגאון הגדול רבי אברהם צבי קמאי והמשגיח הגאון הצדיק רבי יחזקאל לווינשטיין זצ"ל.

אודות תקופת מלחמת העולם השנייה בשנים ת"ש - תש"ה, כתב רבי אלחנן זצ"ל, ספר שלם "נס ההצלה של ישיבת מיר". והוא מספר על ההצלה שהיתה בדרך נס ופלא, דרך מדינות ליטא - רוסיה - יפן - ושנחאי שבסין. הוא מציין את הניסים הרבים, ואת הפלא הגדול והמיוחד של התעלות ולימוד תורה ויראת שמים, בכל תקופת הגידודים,

עם סיום המלחמה, עבר רבי אלחנן יוסף לארצות הברית יחד עם ישיבת מיר, ושם נישא בשנת תש"ט לרעייתו לבית הלברשטאם, נינת הדברי חיים זצ"ל, ונטע את אוהלו בסמוך לבית ישיבת מיר ובמניין של בוגרי הישיבה במארסי אווניו, בויליאמסבורג שבברוקלין ניו יורק.

תחילה הוא לימד בת"ת בית שמואל וכיהן כמשגיח רוחני בשורה של ישיבות חסידיות, ביניהן פאפא, גייטרא וטאהש, ומאז החל את

לוינשטיין, ואף קנה מבעוד מועד אחוזת קבר לידו. או אז גם חיבר את הצוואה המופלאה שלו, בה פתח ואמר: "לדאבון לא מילאתי תפקידי אפילו אחוז קטנה ממה שאני מחוייב לבוראי, במיוחד החסדים טובים שגמלני שנשארתי בחיים מן השריפה הגדולה". לפיכך ביקש "שכל אחד יתן כפי יכולתו צדקה לזכר נשמותי, אלחנן יוסף בן שמואל וצפורה. ומי שיכול בטבילת מקוה ועשרה קפיטלאך תהילים: ט"ז, ל"ב, מ"א, מ"ב, נ"ט, ע"ז, צ', ק"ה, קל"ז, ק"ג.

ומי שיאמר את עשרה קפיטל תהילים על קברי, או בכל מקום, או לימוד משניות, אשתדל לטובתו כמה שאפשר, וייוושעו בכל מה שעריכים... וכמו שבחיים חיותי לא נשארתי בעל חוב מאלו שקבלו טובה, כן אקווה לה' לשלם כפל כפליים בע"ה", חתם.

העדויות המופלאות על המופתים המתרחשים על קברו, מלמדות שהגרא"י אכן מקיים את הבטחתו.

גליון ביהמ"ד

לר' אלחנן עצמו אירע נס כפי שתיאר לימים, כאשר האמריקאים החל להפציץ מבנים אסטרטגיים בשנחאי וכך גם מתקני שידור רדיו. היפנים מצידם התקינו תחנה כזו בבניין בגטו היהודי ממנו היה אסור לפליטים לצאת ובו התגוררו תלמידי ישיבה ובתוכם גם הרב הערצמאן. "אני גרתי בבנין זה", סיפר, "ובוקר אחד היה לי כאב ראש עם חום והתלבטתי אם כדאי לבקש רשיון יציאה מהיפנים חוץ לגטו כדי ללכת לרופא. חששתי מכך כי המפקד היפני של הגטו היה טיפוס אכזרי שלפעמים הכה מכות רצח ובעט בנתיניו ברגליו, ובכל זאת למעשה הלכתי אליו ובקשתי רשיון לצאת לרופא והוא נתן לי את הרשיון. כשחזרתי מהרופא ראיתי שהאמריקאים הפציצו את כל הבנין עד היסוד, והיו שם הרבה הרוגים רח"ל מהבנין הזה ואני ניצלתי בחסדי השם".

הבטחתו ללומדים לע"ג

לפני למעלה מעשור כאשר חלה רבי אלחנן יוסף הערצמאן והוא עירי ללא ילדים, ביקש להיקבר ליד רבו הגדול המשגיח הגר"י

הגאון רבי אהרן דוד דייטש זצ"ל אברק"ק יארמוט בעל "גורן דוד" כ"ג ניסן תרל"ח

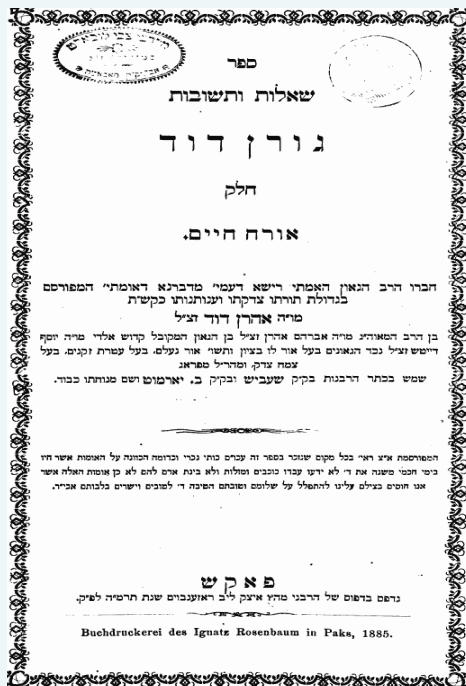
שנה חזר לפרעשבורג, שם נשא בזו"ש בת הגאון רבי מענדל כ"ץ זצ"ל.

בשנת תר"ו נתקבל לרב בק"ק שעבעש והגליל, ובשנת תר"א נתקבל לאב"ד ביארמוט וישב שם כ"ז שנים עד סוף ימיו. היה ראש וראשון לכל דבר שבקדושה ועמד כראש הלוחמים נגד מהרסי הדת, וכל חכמי ישראל ובפרט הקדושים דק"ק צאנז וליסקא הסכימו למעשיו ותמכו בידו. נלב"ע כ"ג ניסן תרל"ח, ומנו"כ ביארמוט.

'וראיתם אותו, וזכרתם'

סיפר הגאון רבי יוסף ישראל דייטש ז"ל אבד"ק באלאשא יארמוט, סיפור שאירע אצל אביו רבי אהרן דוד דייטש זצ"ל אב"ד שעביש ויארמוט.

פעם נסע רבי אהרן דוד בספינה, וציעיותיו היו מגולות, עד שהן נגדרו אל מתחת למעילו הארוך ונראו לעין כל. ניגש אליו אחד מנוסעי הספינה ואמר לו, כבוד הרב, אולי יכסה הרב את ציעיותיו, שהרי לא נאה הדבר כי הציעיות יהיו נגדרות כל כך אל

הגאון רבי אהרן דוד דייטש נולד ברוזיניטץ (פיהם) בשנת תקע"ג בערך, לאביו הגאון רבי אברהם אהרן זצ"ל, (ונקרא שמו דוד ובשנת תרכ"ב נתוסף לו השם אהרן מחמת חולי).

למד תורה בצעירותו מפי זקינו הגאון רבי יוסף דייטש אב"ד נ"ש מגזע מהר"ל מפראג.

בשנת תקפ"ז בהיותו כבן י"ד שנה גלה לק"ק פראג ללמוד תורה בישיבת הגאון רבי ליב גלוגא זצ"ל, שם היה עד שנת תק"ץ.

לאחמ"כ נסע ללמוד בישיבת הגאון בעל "חתם סופר" זצ"ל בפרעשבורג. מרנא הגאון החתם סופר חיבבו מאוד על אף גילו הצעיר שהיה כבן י"ז שנה עד שאמר עליו שכשעומד להתפלל הוא סומך על זכותו של רבי דוד מפראג, והוא מזומן לחיי העולם הבא. היה מפורסם בגודל קדושתו שהרבה בתעניות וסגופים.

בשנת ת"ר עבר לק"ק אירשא שם נשא בת רבי נתן אליהו עהרמן ז"ל ומשם העתיק לק"ק פעסט ללמד שיעורי תורה לתלמידים, ואחר

מתחת למעיל.

נענה לו רבי אהרן דוד, ולמה זה אכסה אותם, הרי בתורה נאמר וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה', חפץ אני לזכור את כל מצוות הש"ת, ולכן בדווקא אני הולך עם הציציות שלי כשהן מגולות. תאמר לי, המשיך הרב ואמר לו, להבדיל אלף אלפי הבדלות, האם הכומר מתבייש לצאת לרחוב כשאותותיו הטמאים תלויות לו בשרשראות בגלוי על מעילו, ולמה אם כן אבוש אני לצאת בגלוי עם האותות שלי כשהן מגולות.

השיבו האיש, מה הדמיון, הלוא האותות של הכומר עשויות מזהב, והן נאות, ולכן הוא הולך עמהן כשהן מגולות. נענה לו שוב הרב ואמר לו בפנים שוחקות, הן יודע אתה כי כל הדברים שהאנשים משתמשים בהם נחלקים לשלושה מינים, מן הדומם או מהצומח או מהחי. ולא עוד, הן גם יודע אתה, כי הזהב הוא מהמין התחתון והפשוט ביותר, מהדומם.

ובכן, באם לכומר אין הדבר נחשב לפחיתות כבוד, ואינו מתבייש לשאת בגלוי ולהתקשט באותות כאלו אשר עשויים מהסוג הפחות ביותר, כיצד יעלה על דעתך כי אנכי, כיהודי ירא שמים, אצניע את הקישוטים שלי אשר עשויים מהסוג החשוב ביותר, מהחי, (שכן הצמר עשוי מהחי). ולכן בדווקא אני נושא את הקישוטים שלי בריש גלי.

(אוצר הסיפורים י"ח)

המכתב הנפלא ששלח אליו ה'דברי חיים'

ידוע מכתב הרה"ק מצאנו שכתב אליו בשנת תרכ"ב אודות החסידים בראש תשובתו אליו אודות תרגולי הודו (ש"ת דברי חיים יורה דעה חלק ב סימן מז):

...זה חיינו לעסוק כל היום בגופי תורה והלכות ופלפול ולהשיב לשואלי דבר, ואין אנו עוסקים בחכמת הקבלה מתורה הקדושה רק

בשעה שבני אדם על מטתם ואנחנו מנדדים שינה אבל עיקר עסקינו בש"ס ופוסקים, לא כאשר הוציאו איזה בני בליעל ממדינתכם שם שבמדינתנו אין לומדין פשטי תורה ח"ו, והוא מחמת שבהפקידא ניהא להו, וכאשר מוכיחין אותם בבואם למדינתנו למה המה בלא דעת בלא יראה, ואומרים שכנגד זה המה בעלי תורה, ובאמת אפילו ריח תורה אין בהם, והבל פלפולם בשטותים והבלים, כאשר שמעתי מהם ואינם יודעים מאומה רק בגסות רוחם הערימו לדבר עתק על ידאי ה' ובפרט על חסידים, לומר שאינם בעלי פלפול ועוסקי תורה והבל יפצה פיהם, שעוסקים בתורה יומם ולילה בגופי ופשטי הלכות בש"ס ושולחן ערוך וספרי מוסר.

האמת שאין מנהג במדינות פולין לפלפל ולחדש חידושים זולת גדול הדור או צורבא מרבנן הראוי להיות גדול ויתר הלומדים עוסקים בתורה ש"ס ופוסקים להבין היטב ומייגעים על ח' מהרש"א ז"ל או מג"א להבין כראוי ולא עלתה על לבם לחדש כי יודעים ומכירים ערך עצמם שאין בכחם לחדש דבר אמת ונכון לא כן במדינות אחרות מפלפלים בהבלים וכל מי שיודע רק מימרא בש"ס תיכף אומר חידושים.

וגם ישיבות אין מצוי במדינתנו מכמה טעמים נכונים כאשר שמעתי ממו"ח ז"ל מלייפניק הטעם לזה אבל יושבים חבורות חבורות בבהמ"ד ועוסקים בתורה בגפ"ת כל זה ראיתי להודיע לכ"ת מחמת ששמעתי מבני בליעל מאונגרין שמוציאים דיבה על מדינות פולין שאין עוסקים בפשטי התורה ובפרט החסידים לכן באהבתי אליו הודעתיו שלא יאמין לשפתי שוא כי לחסידים חביבים פשטי התורה עד למאוד בפרט מי שזכה ה' בחכמת האמת יודע מעלות פשטי התורה ושכל דברי הש"ס בנוי על סודות התורה כידוע ליודעי ח"ן...

ומסיים מכתבו: "וה' שלום וברכה כנפש אהובו מאד צמוד בחבלי עבותות אהבה דורש שלום תורתו בלב ונפש חפצה".

(ש"ת דברי חיים יורה דעה חלק ב סימן מז)

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

ככה מתחילים את היום!
שירות למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הקי יומי • פניני אביר יעקב • זוהר יומי • פניני הדף היומי • זיכרון לצדיק

הרה"ק רבי חיים מצאנז זי"ע בעל ה'דברי חיים' כ"ה ניסן תרל"ו

מִרְן הַדְּבָרִי חַיִּים נָתַן לוֹ מִכְתָּב שֶׁנִּי לַחֲסִיד אַחֵר בְּעִיר אַחֶרֶת, וְכִשְׁנֹסֶע לִשֵּׁם קִיבְּלוּ הַחֲסִיד הַגָּבִיר בְּפָנִים שׁוֹחֲקוֹת, וְכַאֲשֶׁר רָאָה אֶת דְּרִישַׁת מִרְן זצ"ל נָתַן לוֹ מִיד אֶת הַסֵּכּוֹם שֶׁבִּיקֶשׁ, וְהָלָה חֹזֵר לְבֵיתוֹ בְּשִׂמְחָה רַבָּה.

לִימֵים כִּשְׁנֹסֶע הַגָּבִיר אֲשֶׁר דָּחָה אֶת בִּקְשַׁת הַחֲסִיד, לְהִסְתַּוְּפֵף בְּצֵל מִרְן הַדְּבָרִי חַיִּים, הִוֵּכִיחוֹ מִרְן זצ"ל וְאָמַר לוֹ: הִנֵּה כְּתִיב בְּפִרְשַׁת וַיִּשְׁלַח וַיֹּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ, וּפְרָשִׁי ז"ל שֶׁהוּא שָׂרוֹ שֶׁל עֵשׂוֹ, וּבְפִרְשַׁת וַיִּשָּׁב כְּתִיב וַיִּמְצָאֻהוּ אִישׁ וְגו' וּפְרָשִׁי ז"ל זֶה גְּבִירָאֵל שֶׁנֶּאֱמָר וְהָאִישׁ גְּבִירָאֵל. וְלִכְאוּרָה מִנָּא לִיָּה לְרִשִׁי דְּאִישׁ שֶׁבְּפִרְשַׁת וַיִּשָּׁב הַכוֹנֵנָה לְגְּבִירָאֵל, וּבְפִרְשַׁת וַיִּשְׁלַח קֵאִי הָאִישׁ עַל שָׂרוֹ שֶׁל עֵשׂוֹ, הֲלֹא בְּשִׁנְיָהֶם נֶאֱמָר אִישׁ וְתוֹ לֹא. אֲלֹא בִּיאֹוֹר הַעֲנִין – הַמְּשִׁיךְ מִרְן הַדְּבָרִי חַיִּים זצ"ל – שֶׁאִם עֲנִי דּוֹפֵק עַל פֶּתַח שֶׁל גְּבִיר לְבַקֵּשׁ עֲזָרָה וְהָלָה מִתְחִיל לְהִתְאַבֵּק וְלִהְיוֹת עִמּוֹ וְאִינוּ רּוֹצֵה לְעֻזּוֹר לוֹ, בּוֹדָאִי הוּא שָׂרוֹ שֶׁל עֵשׂוֹ, מִשְׁא"כ אִם הַגָּבִיר שׁוֹאֵל אוֹתוֹ מִה תִּבְקֶשׁ וּמוֹשִׁיט לוֹ עֲזָרָה, הִרִי הוּא מִלֶּאךְ גְּבִירָאֵל. (בְּמִשְׁנַת רִשִׁי – פֶּר' וַיִּשְׁלַח)

הַרְה"ק רַבִּי חַיִּים מִצְּאָנָז זי"ע בְּעַל דְּבָרֵי חַיִּים נִוֵּל בְּשָׁנַת תַּקנ"ז לֵאבִיו רַבִּי אֲרִיָּה לֵיבוֹשׁ מֵטַרְאָנִיגְרָאד זצ"ל. הִיָּה חֲתָנִי שֶׁל הַגָּאוֹן הַקָּדוֹשׁ הַבְּרוּךְ טַעַם מְלִיפִינִיק. הִיָּה תַלְמִידוֹ הַמּוֹבָהק שֶׁל רַבִּי נִפְתָּלִי צְבִי מֵרַאפְשִׁין זי"ע וְכֵן הִסְתַּוְּפֵף בְּצֵל צְדִיקֵי דוֹרוֹ הָאֹוֹר לְשָׁמַיִם מֵאִפְטָא, הָאֹוֹהֵב יִשְׂרָאֵל מֵאִפְטָא, וְהָעֲטַרְתַּ צְבִי מַזִּידִיטְשׁוֹב זי"ע.

הוֹסַמְךָ לְדוֹן וְלַהוֹרוֹת עִי חוֹתָנִי הַגַּה"ק הַבְּרוּךְ טַעַם וְהַגָּאוֹן הַיָּם הַתַּלְמוּד'. גִּאוֹנֵי הַדּוֹר שֶׁלְּפָנָיו כְּהַגַּה"ק הַחַתָּם סוֹפֵר הַחֲוֹת דַּעַת' וְהַגָּאוֹן רַבִּי אִפְרַיִם זִלְמָן מִרְגְּלִיּוֹת זצ"ל הִתְפַּעֲלוּ מִגִּאוֹנוֹתוֹ.

הַד"ח כִּיָּהן בְּרַבְּנוֹת בְּרִידִינִיק בְּזֶאֱלִין וּבְצָאנָז. הִיָּה רַבֵּן וּמֵאֹוֹרֵן שֶׁל הַמוֹנִי יִשְׂרָאֵל וּבְרַאשֵׁם צְדִיקִים וְגִאוֹנִים. הָעִיד עַל עֲצָמוֹ שְׁמֵלָאכִים וְשׁוֹרְפִים אִינֵם יִכּוֹלִים לְהִכְנֵס בְּמַחֲצֵת שׁוֹרֵשׁ נִשְׁמָתוֹ. הַרְה"ק הִצְמַח צְדִיק מוֹיִזְנִיצָא זי"ע הָעִיד שְׁחוֹתָנִי הַרְה"ק מִרְוִין זי"ע אִמֹּר עַל הַרְה"ק מִצְּאָנָז שֶׁהוּא מְבִיד הַגָּדוֹל שֶׁבְּדוֹר, וְדְּבָרֵינוּ מְכִרְעִים לְפֶסֶק הַלְכָה בְּבִיד שֶׁל מַעֲלָה. הַפּוֹסֵק שֶׁבְּדוֹר הַגָּדִידוֹ הַרְה"ק הַחִידוּשֵׁי הַרִי"ם מְגוֹר זצ"ל, גָּדוֹל כְּהַרְשֵׁב"א בִּימֵיו – הָעִיד עֲלָיו הַרְה"ק רַבִּי שְׁלֵמָה מִרְדָּאמַסֵּק זצ"ל. נִתְבַּקֵּשׁ לִישִׁיבָה שֶׁל מַעֲלָה בְּכ"ה נִסָּן תַּרל"ו וּמִנָּח בְּצָאנָז.

הַסִּמָּן לְהַבְחִיק בֵּין שָׂרוֹ שֶׁל עֵשׂוֹ לְמֵלֶאךְ גְּבִירָאֵל

סִיפֵר הַגַּה"ק הַדְּבָרִי יוֹאֵל מִסַּטְמָאָר זצ"ל: פֶּעַם בָּא חֲסִיד עֲנִי וּשְׁפָךְ מֵר שִׁיחוֹ בְּפָנֵי מִרְן הַדְּבָרִי חַיִּים מִצְּאָנָז זצ"ל, שִׁבְתּוֹ בְּגֶרֶה וְאִין לֹאֵל יָדוֹ לְכֹלְכֵל הוֹצָאוֹת הַחֲתוּנָה. מִרְן זצ"ל נָתַן לוֹ מִכְתָּב הַמַּלְצָה וְשִׁלְחוֹ לְאַחַד הַגָּבִירִים בְּעִיר אַחֶרֶת, וּבֵין הַשּׁוֹרוֹת נִקַּב מִרְן הַדְּבָרִי חַיִּים סִכּוֹם מְדוּיק שֶׁמִּבְקֶשׁ מֵהַגָּבִיר שִׁיתֵּן עֲבוֹד הָעֲנִי שֶׁמוֹסֵר אֶת הַכְּתָב.

הַחֲסִיד הָעֲנִי נִסֶּע אֶל הַגָּבִיר שְׁאֵלּוֹ שֶׁל מִרְן הַדְּבָרִי חַיִּים אֶת הַמִּכְתָּב, כִּשְׁנֹכְנֵס לְבֵיתוֹ לֹא הָרְגִישׁ בּוֹ הַגָּבִיר תִּיכָף כִּי הִיָּה טְרוּד בְּלִימּוּדוֹ, וְאִח"כ כַּאֲשֶׁר הַבְּחִין בַּחֲסִיד הָעֲנִי נָתַן לוֹ שְׁלוֹם וְשִׁאֵלּוֹ לְמִבּוֹקְשׁוֹ. הַחֲסִיד הָרָאָה לוֹ אֶת מִכְתָּבוֹ שֶׁל מִרְן הַדְּבָרִי חַיִּים זצ"ל. כַּאֲשֶׁר רָאָה הַגָּבִיר שֶׁהַדְּבָרִי חַיִּים דּוֹרֵשׁ סִכּוֹם מְסוּיָם, הִתְחִיל לְהִתְוַכַּח עִם הַחֲסִיד הָעֲנִי וְאָמַר לוֹ כִּי הַסִּכּוֹם הַנִּקְוֶה גָּדוֹל מְדִי וִיתֵן לוֹ קֶצֶת פְּחוֹת מִזֶּה, אֲבָל הַחֲסִיד הִתְעַקֵּשׁ וְטַעַן שְׁרוּצָה דִּיִּקָּא אֶת הַסִּכּוֹם שֶׁנִּקַּב מִרְן זצ"ל, כִּהֵּן הִתְוַכַּחוֹ בִּינֵיהֶם עַד אֲשֶׁר יֵצֵא מִבֵּית הַגָּבִיר בִּידֵים רִיקְנִיּוֹת, וְחֹזֵר לְצָאנָז לְסִיפֵר לְמִרְן זצ"ל אֶת כָּל הָעֲנִין.

זֶה מְכַבֵּר לֹא פִּעְלָנוּ שָׁנָה טוֹבָה כְּזוֹ

כָּתַב בְּשִׁפְתֵי אֲשֶׁר' (עֲמוּד קֶסֶם, אוֹת שִׁב): וְדִכְרָנָא מְגוּדֵל מַעֲלַת שִׁינָה שֶׁל צְדִיקִים, שֶׁלְּפָנֵי הַרְבֵּה שָׁנִים זְכִיתִי שְׁהִיִּיתִי עַל יוֹם הַקָּדוֹשׁ אֲצֵל הַרְה"ק מִסְטְרָאִפְקוֹב זי"ע.א. וּבִיּוֹם הַכְּפוּרִים קוֹדֵם קְרִיאַת הַתּוֹרָה הִנֵּחַ עֲצָמוֹ לִישֵׁן עַל שַׁעַת חֲדָא, שְׁהִיָּה אַז זָקֵן לְמַעֲלָה מִשְׁמוֹנִים, מְגוּדֵל הָעִיפּוֹת, וְהִנֵּחְהוּ לִישֵׁן שְׁתֵּי שַׁעוֹת, וְאַחֵר כִּךְ הִקְצִיחוֹ כְּמוֹ שְׁעוֹהוּ שִׁיעֵשׁוּ כֵן. וּבִיּוֹם שְׁאַחֵר יוֹם הַקָּדוֹשׁ זְכִיתִי לְהִיּוֹת אֲצֵל הַגָּאוֹן הָאֲדִיר רִשְׁכֵּבֶה"ג הָאֲב"ד רֵאדָאִמִּישְׁלָא, שְׁהִיָּה דָר גַּם כֵּן בְּקָאֲשׁוּי, וְשִׁאֵל לְאַחַד שְׁהִיָּה שֵׁם גַּם כֵּן מֵאוֹתָן שְׁהִיּוּ בִּיּוֹם הַקָּדוֹשׁ אֲצֵל הַרְה"ק הַנִּלְ סֵדֵר הַיּוֹם, וְסִיפְרוּ לוֹ אוֹדוֹת הַשִּׁינָה.

וְאָמַר, שְׁלֹא הִיוּ צְרִיכִים לְהִקְצוֹ, דְּהַצְדִּיקִים פּוֹעֲלִים בְּשִׁינָתָם וְכו', וְעוֹבְדָא הִיָּה אֲצֵל הַרְה"ק מִצְּאָנָז זי"ע.א שְׁהִיָּה יֵשֵׁן קוֹדֵם קְרִיאַת הַתּוֹרָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְאִח"כ בָּא לְבֵית הַמִּדְרָשׁ אַחֵר צִהְרִים מֵאוֹחֵר וְהִתְפַּלְּלוּ חֵישׁ מֵהֵר תְּקִיעַת שׁוֹפָר וּמוֹסָף בְּשַׁעַת מֵאוֹחֶרֶת, וְאַחֵר כִּךְ אָמַר, שְׁזֵה מְכַבֵּר לֹא פִּעְלָנוּ שָׁנָה טוֹבָה כְּזוֹ. זֶה תוֹרֵף דְּבָרֵינוּ. וְהִנֵּה מִזֶּה נִרְאָה גּוֹדֵל מַעֲלַת הַשִּׁינָה שֶׁל צְדִיקִים.

(סִפִּיר וִיהִלּוּם פֶּר' וַיִּצָּא ע"ה – הַגַּה"ק רַבִּי מִנַּחֵם מִנְדֵּל פּוֹמֶרְנִץ שְׁלִיט"א)

דברים הבאים לידי חמץ

תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות, דברים הבאים לידי חמץ - אדם יוצא בהן ידי חובתו במצה. במצה, ההיפך של החמץ, יש תנאי מיוחד לקיום המצוה: לא מספיק שהמצה היא לא חמץ, אלא צריך שלמצה תהיה אפשרות להיות חמץ ולהתגבר על כך! המצוה היא שהאדם יהא במצב כזה שבו המצה יכולה להתחמץ, אבל הוא נזהר, מתמודד ומתגבר ומנצח את החמץ.

ומה שורש הדבר? מה הסיבה שבאמת צריך שתהיה אפשרות של חמץ ולהזהר מחמץ? התשובה לכך היא שהחמץ ושואור הם רמז ליצר הרע. הרי חז"ל אומרים (ברכות יז.) 'שואור שבעיסה מעכב', זה היצר הרע, ובפסח מוטלת עלינו חובה להכניע את החמץ, הרומז ליצר הרע! ואם כן, הרי חז"ל גם אומרים (יומא פו:) שבעל תשובה הוא כאשר האדם עומד באותו נסיון, באותו פרק ובאותו מקום. לכן אין זה נכון לברוח מהמקום של הנסיון, לברוח מהבית של החמץ, ולשבת בפסח בבית אחר, אלא החובה היא לבער ולהכשיר את הבית שבו אוכלים חמץ במשך השנה, ושם לאכול את המצה! ואיזה מצה - דווקא מצה כזאת שיכולה להיות חמץ! על ידי זה כובשים ומנצחים את היצר הרע. לכן הסבא שלי, הרבי מצאנו לא רצה בית מיוחד לפסח אלא הוא בדק את הבית של כל השנה ומשם הוא גירש את היצר הרע. הברון הצדיק הודה לדברי הרבי מבאבוב ואמר לו שהוא מקבל על עצמו לעשות כדברו, מכאן ואילך יתאמץ ויטייע מדי שנה לנקות לפסח את ארמונו הקבוע של כל ימות השנה.

ניתן להשלים את הרעיון עם 'ווארט' נפלא שאמר בעל 'זיחי יוסף' מפאפא, גם הוא על גמרא זו. הוא פותח ומביא את דברי רבינו הקדוש ה'נועם אלימלך' בצעטיל קטן, שהאדם לא נברא בעולם רק לשבר את הטבע, דהיינו, יש אנשים שנוולדים עם מדות טובות, אצל אנשים כאלה אין שום חידוש אם הם עובדי ה' במידה הטובה ההיא. למשל, אדם שטבעו להיות רחמן איך בכך חידוש אם הוא מרחם על הבריות ועוזר לעניים, זה הרי בא לו בקלות, הטבע שלו הוא כך. מה כן? אדם שנוולד למשל עם מידת הכעס, עליו להתגבר על יצרו ולהיות נוח לבריות, זו הכוונה בתיקון המידות, וזו היא כמובן עבודה גדולה.

מסביר בעל 'זיחי יוסף', שלכך רמזו חז"ל בלשונם שאמרו: 'דברים הבאים לידי חמץ' - אדם יוצא בהם ידי חובתו במצה, המידות הרעות הם החמץ, ודברים הבאים לידי חמץ הכוונה היא מידות רעות שיש בטבע האדם, בהם אדם יוצא ידי חובתו במצה - בהם עליו להשתדל להפוך אותם לטובה, שיהיו בבחינת מצה. למעט אלו שאין באין לידי חמץ, הכוונה אלו שאינם משתדלים להפוך את מידותיהם הרעות לטובות, אלו שעובדי ה' רק במידות טובות שהם נולדו בהם, לאדם כזה אין מעלה, כי החובה היא דווקא להפוך את המידות הרעות למידות טובות.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הנדיב המפורסם, הברון הצדיק, רבי שמעון וואלף רוטשילד הזמין פעם את הרבי הקדוש רבי שלמה מבאבוב לבקר בארמונו הגדול.

הברון רוטשילד הראה לו את כל הנפלאות שבארמונו, הן הרוחניים והן הגשמיים.

מצד אחד היה לו בארמון מקווה טהרה וגם בית כנסת מפואר שם החזיק על חשבונו עשרה אברכים שישבו ולמדו כל היום. מצד שני היו לו שם אוצרות של דברי ערך וחפצים יקרים, עתיקות מיוחדות, אבנים טובות ומרגליות.

הברון הדריך בעצמו את הרבי מבאבוב, ובמהלך הסיוור הוא הוליך אותו לבית שהוא בנה במיוחד עבור חג הפסח. במשך ימי הפסח היה עוזב את חדרי מגוריו הרגילים ועובר לגור בחדרים המיוחדים לפסח, שם היו לו את כל צרכיו, כל הכלים וכל המכשירים הנחוצים עבור החג, וכל הספרים והבגדים עבור החג. הבית הזה היה סגור במשך כל ימות השנה והיה נפתח רק בערבי פסחים עד מוצאי יום טוב אחרון של פסח. כך לא נכנס לבית פירור של חמץ במשך ימות השנה. את החדרים האחרים, שבהם היו משתמשים כל השנה, היו נועלים בפסח, מוכרים אותם לגוי, וכך לא היו צריכים לבדוק את הארמון כלל לפני פסח.

וכך בעודו מהלך, הסביר לרבי מבאבוב בהתלהבות רבה על החידוש המיוחד הזה שהוא בעצמו הגה לכבוד חג הפסח. אלא שהרבי לא אמר דבר. שתיקה רועמת. הרבי לא מגיב מילה או חצי מילה. הרבי לא משבח את הרעיון ולא מראה או משמיע שום סימן של התפעלות או קורת רוח מהחידוש. זה היה כל כך בולט ומודגש שאפילו הברון עצמו שם לב שדעתו של הרבי אינה נוחה מזה.

פנה הברון רוטשילד ושאל את הרבי בזהירות רבה: ילמדנו רבינו, האם דעתו של הרבי אינה מסכמת לרעיון זה של בית מיוחד לפסח, והרי לכאורה אין דרך בטוחה גדולה מזו שדרכה אפשר להשמר ממשוה חמץ, הנה כך אני מוכר את כל הארמון שלי לגוי, ועובר לכל הפסח לגור במקום שאין מכניסים בו חמץ.

נענה הרבי מבאבוב ואמר לברון: בוודאי אתה יודע שאני גדלתי והתחנכתי בבית של סבי הגדול, הרבי הקדוש רבי חיים מצאנו, ה'דברי חיים'. הרבי מצאנו לא היה עשיר גדול, ולמעשה הוא גם עשיר קטן לא היה. אבל בכל מה שקשור למצוות, דע לך שכסף לא היה נחשב אצלו לכלום. הוא היה מפזר סכומי כסף עצומים לצדקה ולקיום המצוות. ואני בטוח שאם היה ענין כלשהוא לבנות בית מיוחד למגורים בחג הפסח, לצורך זהירות מופלגת מחמץ, בוודאי שהסבא שלי הרבי מצאנו היה עושה כך, ויהי המחיר אשר יהיה.

שמא תשאל אותי, אם כן, מה באמת הסיבה שלא נהג כך, אסביר לך: הגמרא אומרת במסכת פסחים (לה:): 'אמר קרא לא

מילין יקירין וחידושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביחצירא שליט"א

מילה-תא

חזרתא

חזרתא דאורייתא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

הקדושה המאירה לכל יהודי בלילה זה

האדם הם שמסייעים לו לגמור המצוה בשלימות. ועל כן אם ישכיל ויקפוץ לקדושה בעת פתיחת השערים באמונה שלימה בקדושת הזמן ויאמין שבכוח לילה זה יכול לצאת מכל מיצריו ברוחניות וגשמיות, ומעתה להתהפך ולהיות בן חורין מכל שעבוד בבחינת 'בלתי לה' לבדו, מכח מחשבה ורצון אלו כבר יברא מלאך מעבודתו, והוא יסייעו להמשיך ולהתעלות עליה אחר עליה.

יציאת מצרים בלי התעוררות התחתונים

וטעם הענין, כי הלא יציאת מצרים הייתה שלא כפי הסדר הראוי, שלא כפי ערך עבודת בני ישראל, אלא הקדים הקב"ה להשפיע איתערותא דלעילא בלי הקדמת איתערותא דלתתא. וכמו שכתוב (תהלים קיד א) 'בצאת ישראל ממצרים וגו' היתה יהודה לקדשו, שתיכף ומיד בשעה שיצאו ישראל ממצרים כבר נאמר בהם 'היתה יהודה לקדשו' דהיינו שהגיעו למעלת הקדושה ללא שום הכנה וטהרה מקודם.

וכן לדורות עולם מתעוררת השפעת הקדושה גם בלי הכנה מן התחתונים, ועל כן 'קדש ורחץ', תחילה יתקדש אף אם עדיין לא נטהר. כי גדול כח הלילה הזה שיכול כל יהודי להתהפך מהקצה לקצה ויבוא בזה השער לצדיקים שערי הקדושה.

אור הפסח מאיר קודם הזמן כי אינו תלוי בעבודת בני" ומאחר שאין הארת החג תלויה בעבודת התחתונים, רואים אנו שכבר שלשים יום קודם הפסח שואלים ודורשים בהלכות הפסח (פסחים ו.), וכן מראש חודש ניסן ואילך מתנוצץ כבר הארת קדושת חג הפסח, שהרי

בחג הפסח יכול כל יהודי כפי שהוא לזכות ולהתקרב לאבינו שבשמים, ואף על פי שסדר העבודה הראוי הוא להיטהר מתחילה כדי להיות ראוי לעבודת ה' בקדושה, כמו שהקדים הכתוב (תהלים לד טו) 'סור מרע' קודם 'ועשה טוב', וכן מצינו בברייתא דרבי פנחס בן יאיר שנמנו כמה מדריגות עד שזוכים לבוא אל הקדושה, מכל מקום בחג הפסח אף אם עדיין לא טיהר עצמו זוכה להשפעת קדושה מן השמים, כמו שנרמז בסימני הסדר 'קדש ורחץ' להקדים הקדושה קודם לרחיצה מן הרע, ובוזה דומים אנו למלאכי השרת שהם קדושים מעצמם בלי שום הכנה מתחילה.

וזה שיסד בעל ההגדה 'שאינו יודע לשאול את פתח לו', שאם מרגיש עצמו מחוץ לגבולות הקדושה את פתח לו את השער ותזכיר לו 'יציאת מצרים שנאמר בו 'ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי' שביציאת מצרים זכו להתעלות שנשאם הקב"ה אף שלא היה בכוחם ולא היו ראויים. וכן לעולם הקב"ה מרים ומנשא כל יהודי על כנפי נשרים עד 'ואביא אתכם אלי'. ו'את פתח לו' השער הזה וכך יזכה לקבל כל ההארות וטללי הברכה הנשפעים בלילה קדוש זה בבחינת 'פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם' (ראה שיהש"ר ה ב).

והבא ליטהר מסייעים אותו (שבת קד.) והמתחיל במצוה אומרים לו גמור (ירושלמי מגילה פ"ב ה"ז), ומקבל כוחות עליונים להישאר בקדושה. וכדברי **המהרש"א** (מכות י: ד"ה בדרך) שהמלאכים הנבראים ממצוותיו של

כיצד יכול הוא להתקדש, לכך ממשיכים ואומרים 'זכר ליציאת מצרים', שהיינו גם כן משוקעים במ"ט שערי טומאה וכמעט שקענו במצולות תהום ללא תקנה, רק ה' יתברך גאלנו והוציאנו משם בדרך נס, ונס זה, הוא השער שבכל עת שנצרך לזה יכול כל יהודי לצאת משיקוע הטומאה לקדושה.

ועל כך בליל פסח הסדר הוא 'קדש ורחץ', אף שתמיד הטהרה קודמת לקדושה, ביציאת מצרים שהיינו משוקעים בעומק הטומאה, שינה הקב"ה סדרי בראשית כדי שנוכל לבוא לקדושה אף כי עדיין לא נטהרנו. ודרגה זו היא כדרגת המלאכים שנאמר בהם 'וכלם פותחים את פיהם בקדושה וטהרה' - קדושה קודמת לטהרה. דרך זו טבע בנו הקב"ה לדורות עולם, ומשום כך מצוה עלינו לזכור יציאת מצרים בכל יום כמו שכתוב (דברים טז ג) 'למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך'.

יסוד זה הוא תחילה לכל דבר שבקדושה, שחלילה לא יפול לב האדם בקרבו בראותו עד כמה רחוק הוא מהקדושה, רק ידע ויזכור תמיד, 'תחילה למקראי קודש' - היסוד וההתחלה של כל דבר שבקדושה, 'זכר ליציאת מצרים', שיסוד אומתנו היה כשהוציא אותנו הקב"ה ברחמי ממ"ט שערי טומאה והביאנו עד לדרגת 'פנים בפנים דיבר ה' עמכם' במתן תורה, שאז הגיעו ישראל לדרגת המלאכים ולא היה מלאך המוות שולט בהם כמו שכתוב (תהלים פב ו) 'אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כולכם'. ואף הוא בעומק שפלותו יכול לבוא לקדושה.

גאולה זו אינה תלויה בטבע העולם ולפיכך משפיעה לפנייה. והוא הזמן להיות האדם מצפה ומשתוקק לקדושת ליל הסדר בו זוכים להשפעת קדושה עליונה שלא כפי ערך מעשינו כלל.

בלילה זה מתגלה לכל יהודי תשוקתו של הקב"ה לעבודתו בכל מצב

מכח לילה זה יכול כל יהודי לשאוב מלוא חפניים כוחות וחיוזוק של קדושה וטהרה, של אמונה ודביקות, של אהבה ויראה לכל השנה כולה. בליל קדוש זה מתגלה אהבתו של הקב"ה לכל יחיד ויחיד מישראל שירד למקום טומאה והכל כי בחר בנו לעם קרובו וחפץ בעבודתנו שזו כל תכלית הגאולה כנאמר 'ולקחתי אתכם לי לעם', ובעת התגלות זו על האדם להשריש בקרבו כי חפץ ה' בו ובעבודתו באיזה מצב שנמצא, ואף אם נראה בעיניו כי רחוק מהקדושה, ידע כי מחשבות אלו מגיעות מיצר הרע המבקש לאבדו ולהפסידו מהקדושה.

ועל כן בכל עת מצוה ותפילה שנראה לו שאינו ראוי לכך, ידע את יסודו המוסד של **רבינו הקדוש רבי נפתלי מרופשיץ זי"ע** (בא ד"ה א"י זכור) במה שאומרים בכל שבת בעת הקידוש 'תחילה למקראי קודש זכר ליציאת מצרים', שבא לומר לו לאדם, מעתה נפתח פתח ושער לקרוא לקדושה לתוכך, 'תחילה' - התחלה חדשה מתחילה זה עתה 'למקראי קודש'. ואף שעד עתה היה משוקע בעבירות, ועל פי השכל וסדר הטבע לא מובן

מילתא דפליאה

כשעמל לספר לבניו ולהדריכם לעבודת ה' זוכה לאריכות ימים

וּלְמַעַן תִּסְפֹּר בְּאָזְנִי בֶּנְךָ וּבֶן בְּנֶךָ אֵת אֲשֶׁר הִתְעַלְלָתִי בְּמִצְרַיִם וְאֵת אֲתָתִי אֲשֶׁר שְׁמַתִּי בָּם וַיִּדְעָתָם כִּי אֲנִי ה' (שמות י ב).

בדברי המסורה מצינו כי פעמיים כתוב בתורה 'ולמען', האחד כאן 'ולמען תספר באזני בנך ובן בנך וגו' וידעתם כי אני ה', והשני 'ולמען תאריכו ימים על האדמה' (דברים יא ט), ולרמז בא שכפי מה שעמלים לספר נפלאות לצאצאים ולחנכם כראוי, כן זוכים לאריכות ימים ושנים.

ואפשר עוד להוסיף על פי דברי החתם סופר בתורת משה (כי תבוא ד"ה והותירך) שלכל אדם יש שליחות קצובה בעבודת ה', וכיון שהשלים שליחותו הרי הוא ראוי להסתלק מן העולם, אמנם אם הוא מחנך בנים ותלמידים לעבודת ה' אזי הוא זוכה לתוספת ימים ושנים כדי להוסיף וללמד, וזהו שכתוב (דברים ל ט) 'והותירך ה' אלהיך וגו' בפרי בטנך', שבזכות הבנים והתלמידים [כי גם התלמידים בכלל בנים] יזכה לתוספת ימים ושנות חיים. וכן כתב גם בפתוחי חותם (שבהקדמת שו"ת חתם סופר יו"ד) שמטעם זה רואים צדיקי הדורות שזוכים לאריכות ימים ושנים, אף שבודאי השלימו בנערותם כל שליחותם בעולם הזה, אמנם כיון שרבים צריכים להם ללמוד מהם תורה ויראת שמים על מאריכים שנותיהם בעולם לימוד תורה לרבים.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

שימורים לדורותיכם - השפעות החג

מצה מיכלא דאסוותא - מאכל רפואה

בליל התקדש החג יורדת שמירה מיוחדת משמים כמאמר הכתוב (שמות יב מב) 'ליל שמורים הוא לה', ודרשו בגמרא (פסחים קט.) 'ליל המשומר ובא מן המזיקין'. וביותר לפי מה שהביאו הספרים הקדושים (משנת חסידים פי"ב אות ג) בשם **האריז"ל** שגימטריא של 'פסח מצה מרור' עולה כמספר 'קרע שטן', לרמוז שבליילה הזה נקרע כל כח הסטרא אחרא, ויחוס רחמנא עלן ולא יתן המשחית לבוא אל בתינו לנגוף.

וכן נמצא כח הרפואה בימים אלו כמו שכתב **הזוהר הקדוש** (תצוה קפג:) כי המצה היא מיכלא דאסוותא, מאכל של רפואה, והוא מאכל הנשמה, כעין המן שאכלו ישראל במדבר, שדרשו עליו חז"ל (יומא עה:) 'לחם אבירים אכל איש' (תהלים עח כה) לחם שמלאכי השרת אוכלין אותו, והיא המצוה היחידה באכילה שנשארה לנו בזמן הזה מדאורייתא ומברכים עליה 'אשר קדשנו במצוותיו וצונו על אכילת מצה', שאכילתו הוא כעין אכילת קדשים שהוקרבו בבית המקדש, שגם עליהם היו מברכים 'אשר קדשנו במצוותיו וצונו על אכילת פסח' וכדו', ובודאי בזכות אכילה קדושה זו תבוא הרפואה לכלל ולפרט, אמן ואמן.

השפעת הפרנסה בחג הפסח

ובפסח נידונים על התבואה (ר"ה טז.) כי חג הפסח מסוגל לפרנסה ולכן נידונים על התבואה הכוללת עיקר פרנסת האדם. וכן 'פסח' בגימטריא 'קמח', רמז להשפעת פרנסה בחג הפסח. ו'פסח' ראשי תיבות פא"י סא"ל חת"ך, שהם שמות המסוגלים לפרנסה, פא"י ראשי תיבות 'פותח את ידך', סא"ל עולה באתב"ש חת"ך, ושם חת"ך הוא

השם המסוגל לפרנסה.

שמחה סגולה לפרנסה

ובעיקר כשמקיים מצות 'ושמחת בחגך' מתרבה ההשפעה הנשפעת משמים להרחיב לו בשפע רב. כי כאשר מתהלך האדם בשמחה בכל תהלוכות חייו, מלבד שזוכה בזה לעבוד את ה' בשמחה ובטוב לבב וניצל ממלתעות יצרו הרע, עוד זוכה בכך לשפע גם בגשמיות, וכמו שאמר **הרה"ק רבי ברוך ממעז'בוז' זי"ע** (הובא בבוציאנא דנהורא משמו) שהשמחה מביאה פרנסה שכן סופי תיבות 'והיית אך שמח' (דברים טז טו) הוא 'חת"ך' שהוא שם הפרנסה העולה מסופי תיבות 'פותח את ידך' (תהלים קמה טז) כמובא בכתבי האריז"ל, ומאמצען של תיבות הפסוק (שם קלו כה) **'נות לחם לכל בשר'**. וכבר דרש **הרה"ק מקוזמיר זי"ע** (הובא בבית יעקב ליקוטים ממורי מקוזמיר): עצה לפרנסה להיות שמח תמיד, כמו שכתוב (דברים לג יח) 'שמח זבולון בצאתך', ופירש רש"י 'הצלח'.

וגדולה מעלת השמחה בפרט בימים אלו, שעל ידה זוכה לקבל פני השכינה, שכן לאחר שנאמר 'והיית אך שמח', נסמך לו 'שלוש פעמים בשנה ייראה כל זכורך', ורמז בזה כי ע"י השמחה יזכה לקבל פני השכינה שלוש פעמים בשנה.

ג' לשונות הודאה כנגד ג' מדרגות ביוצאי מצרים

לפיכך אנחנו חייבים להודות להלל לשבח וכו' הוציאנו מעבדות לחרות, מיגון לשמחה, ומאבל ליום טוב, ומאפלה לאור גדול, ומשעבוד לגאולה (ברכת אשר גאלנו). בנוסח הברכה מוצאים אנו לכאורה כפל לשונות הנראים משמעות אחת: 'הוציאנו מעבדות לחירות ומשעבוד לגאולה ומאפלה לאור גדול'. פירש **הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק**

לכך גם המכות שקיבל פרעה בגללה היו סימן לבניה שגם בגללם יקבל פרעה את עשר המכות. ועל כן בלילה זה נזכר כוחה של שרה לבני ישראל.

כוח האמונה של שרה מתעורר עתה ביותר

ומכלל הכח שהורישה לנו שרה ע"ה הוא להכיר ולדעת כי כל העובר עלינו בגשמיות ורוחניות הן צרות הגלות והן הקשיים והמיצרים העומדים בדרכו של כל אדם בפרטות, לטובה הם. כי הרי בכל מהלך חייה עברו עליה צרות וקשיים, בשנות עקרותה הארוכים ובגלות ממקום למקום, ועוד כיוצא בהם, עם כל זה נאמר בהם (רש"י בראשית כג א) 'כולן שוין לטובה'. וכפי שביארנו (חיי שרה) עפ"י דברי מרן החיד"א ע"ה (פני דוד שם) בפסוק (בראשית שם) 'ויהיו חיי שרה', דתיבת 'ויהיו' נקראת ישר והפוך, לרמוז שחייה היו הויה אחת שווה לטובה הן כשתביט בהם מתחילתן לסופן והן מסופן לתחילתן.

ובדרך רמז בא ללמדנו, כי אף שהיו ימי חייה של שרה למפרע, כלומר, אף כאשר התנהלו חייה למפרע ובהיפך מרצונה, עם זאת היו בעיניה כולם שוים לטובה, שלא ראתה שום רע בהנהגת הבורא, וידעה מה שאמרו חז"ל (ב"ר נא ג) 'אין רע יורד מלמעלה', ואם כך, גם כשאירע דבר מן השמים הנראה כלא טוב על כרחך טוב הוא שהרי אין יורד מן השמים. ובהסתכלות זו קיבלה כל מאורעות חייה באהבה ובשמחה, והאמינה שכל הנעשה עמה הוא אך לטובה 'כל דעביד רחמנא לטב עביד' (ברכות ס:), ואף שבשעת מעשה נראה הדבר כצרה אבל לבסוף יתגלה שהכל היה לטובה.

ובליל יציאת מצרים שנצטוונו בו 'למען תספר וגו' וידעתם כי אני ה'", שבו מתגלה ביתר שאת אור האמונה 'כי אני ה'", שבכל דבר ודבר יכולים להכיר כי מה' הוא ולטובה, מתעורר כוחה וירושתה של שרה אמנו ע"ה ביותר לסייענו בחיזוק האמונה.

ע"ה בנועם אלימלך (יתרו ד"ה כי הוציא) שכלל ישראל במצרים נחלקו לכמה מדרגות. היו מהם שעבדו עבודת פרך בחומר ובלבנים, והיו מהם שלא הכבידו עליהם המצרים את ידם, אך מכל מקום היה צר להם שהם כעבדים בארץ לא להם. למעלה מהם היו בעלי מדרגה גבוהה שלא נתנו ליבם ודעתם על צרת השעבוד, ועיקר צערם היה על קליפת מצרים המונעת מהם לעבוד את ה' יתברך כפי ערכם.

נמצא שכל אחד הרגיש שמחת הגאולה לפי ערכו, אותם שעבדו בפרך הודו ושבחו על יציאתם 'מעבדות לחרות', ואותם שלא היו בגדר עבדים שמחו והודו על כך שיצאו 'משעבוד לגאולה', ואילו הצדיקים שהצטערו על מיעוט עבודתם מודים על שזכו לצאת ברוחניות 'מאפילה לאור גדול'.

כח שרה אמנו מתעורר בפסח ומסייע לבניה להגיע לאמונה

כתיב (שמות יב ח) 'ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש ומצות על מרורים יאכלוהו'. רבותינו ז"ל אמרו במדרש (שמו"ר טו יב): 'ומצות' - בשביל שרה שעשתה למלאכי השרת עוגות ולא טעמו לחם וכו'. יש לומר בטעם שנזכרה שרה אמנו ע"ה בלילה זה, שכן אמרו חז"ל **בפרקי דרבי אליעזר** (פכ"ו): אותו הלילה שנלקחה שרה אמנו לבית פרעה, ליל יום טוב הפסח היה, והביא הקב"ה על פרעה ועל ביתו נגעים גדולים להודיע שכך הוא עתיד להכות את עם ארצו. ומשום כך פירש **מו"ר זקני ע"ה** (פתוחי חותם וארא ענין עשר המכות) כי 'שרה' בגימטריא ראשי התיבות של עשר המכות 'דצ"ך עד"ש באח"ב' [עם הכולל של ג' התיבות והכולל של שלשתם כאחד].

ו'מעשה אבות סימן ה' הוא לבנים', וכל דבר שעבר עליה היה בו נתינת כח גם לזרעה שבכל הדורות,

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודה ה' על סדר הפרשה

אליו יתברך לדעת ולהבין כי 'אני ה' אני הוא ולא אחר', שאין שום מציאות אחרת ח"ו מלבדו יתברך, והוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים.

וחדאן בפורקני - גודל חובתנו להודות ולשבח בסיפור יציאת מצרים

אמרו חז"ל (ברכות נד:): 'ארבעה צריכין להודות, יורדי הים, הולכי מדברות, ומי שהיה חולה ונתרפא, ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא'. בשעה שיצאו בני ישראל ממצרים זכו לכל ארבע הבחינות - יצאו ממצרים כבית האסורים שהיו חבושים בה, ובקריעת ים סוף עשה להם השם יתברך נס וירדו לים, וכן היו הולכי מדבריות, ובשעת גמר יציאת מצרים ותכליתה דהיינו בקבלת התורה נתרפאו מכל המומין שהיו בהם כמו שדרשו חז"ל על הפסוק 'כולך יפה רעיתי ומום אין בך' (שיר"ד ז), ולפיכך מביאים קרבן פסח אחר יציאת מצרים בשיר תודה וזמרה כדן ההודאה שאנו חייבים להודות על כל הניסים הללו.

על ידי הודאה על הנס אין מנכים מזכויותיו

ויש להבין בדברי הגמרא, מהו הלשון 'צריכים להודות' ולמה לא אמרו 'חייבים להודות'. ואפשר לפרש שהלשון 'צריכים' פירושו שההודאה על הנס היא צורך לאדם ואינה רק חיוב בעלמא, כי כל מי שעושים לו נס מנכים לו מזכויותיו, אמנם על ידי שמודה לה' על ניסיו עמו הרי הוא פורע חובו לשמים, ועל ידי כן לא ינכו מזכויותיו, וזהו הצורך שיש לאדם בהודאה על הניסים שעל ידי כן מרוויח את זכויותיו.

על ידי השבח וההלל זוכים לישועה קודם הבקשה

על ידי שמשבחים ומהללים לפני ה' יתברך זוכים להיושע גם קודם שמבקשים כי בשעה שהאדם מבקש צרכיו בפיו עלולים המקטרגים להתעורר ולהזכיר עוונותיו ולעכב את תפילתו שלא תתקבל, ועל כן הדרך הרצויה היא, לשבח ולהלל לפניו יתברך באותו ענין שהוא נצרך בו לישועה, והקב"ה שהוא

גילוי שכינה בעת סיפור יציאת מצרים

מצות עשה מן התורה לספר לבנינו את כל נפלאות ה' אשר עשה עמנו בלילה זה ביציאת מצרים, וסיפור זה צריך שיהיה בהארה והתלהבות כזו עד שירגיש כאילו הוא יצא ממצרים. ויש לכל אדם בזמן קדוש זה הכח להאיר אמונת ה' והתלהבות לעבודתו יותר מכל זמן אחר.

וכבר איתא ברעיא מהימנא (זוהר בא מ:): שבזמן סיפור יציאת מצרים מופיע בכל בית מישראל הקב"ה ופמליא שלו לשמוע כיצד בני ישראל עם קרובו שמחים בעבודתו ובסיפור נפלאותיו. ולכך אמרו צדיקים שאף שכל ענייני החירות שבלילה זה מקיימים בהסיבה, אמירת ההגדה נאמרת כשהוא יושב באימה ויראה כמו שכתב השל"ה הקדוש (פסחים נר מצוה אות לד), וזאת כי כיון שהקב"ה נמצא שם באותה שעה יושבים אנחנו באימה ויראה כתלמיד בפני הרב הפטור מהסיבה.

לבישת בגדי לבן להורות על ביטול מוחלט לקב"ה

ובזה יש לבאר הטעם שלובשים הקיט"ל בליל הסדר, כי כל יהודי בלילה קדוש זה דומה לכהן גדול הנכנס לפני ולפנים ביום הכיפורים שעבודתו בבגדי לבן, וכן כל יהודי בלילה הזה זוכה לגילוי שכינה כמו שאומרים בהגדה 'ובמורא גדול' זה גילוי שכינה, וכן 'מצה זו שאנו אוכלין וכו' עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם, וכן מתעורר בכל שנה ושנה. ובייחוד בעת סיפור יציאת מצרים שזוכה שהקב"ה ופמליא דיליה באים לשמוע כיצד בני ישראל משבחים ומספרים נפלאותיו.

והטעם שלובש כהן גדול בגדי לבן ביום הכיפורים ביאר הרה"ק בעל קדושת לוי"ה כי לבן רומז על ביטול גמור, שכל ההשפעות הבאות לעולם מתפשטין בכמה גוונים אך ביום הכיפורים נמצא מקור ההשפעה ששם אין גוונים אלא לבן כולו בבחינת ביטול גמור לאין סוף ברוך הוא. ומטעם זה יש לומר בטעם הדבר שנהגו ללבוש הקיט"ל בלילה זה, כי כאשר זוכים לגילוי שכינה גדול כל כך וזוכים להיות ככהן גדול ביום הכיפורים הרי יש לנו להגיע לביטול מוחלט

יסוד התורה כלה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם. עכל"ק של הרמב"ן ע"ה. ומכאן נלמד ונשכיל לעבודתנו בכל יום ויום ובעיקר בלילה קדוש זה שנתקן לשבח בנפלאות ה'.

אמונה בכח המועד

העיקר להאמין בקדושת המועדים והשפעות המתגלות בהם

בשפת אמת (פסח תרמ"ז ד"ה במצות) מביא דברי הזהר (אמור צג:) שפירש הפסוק 'לך אמר לבי בקשו פני דקאי על הימים טובים והמועדים. ומבאר את העניין, שבזמן המקדש שהיו עולים לרגל היה זה מתקיים בפועל ממש שהיו רואים פני השם יתברך כביכול, כמו דכתיב (שמות לד כג) 'שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה' אלהי ישראל', ומכל מקום זה ההתגלות שהיה במועדות היה הכנה על כל השנה, ואפילו בזמן הזה שאין אנו יכולים לעלות וליראות ולהשתחוות ולקיים העליה לרגל בפועל ממש, עדיין נשאר הארה בזמנים הללו שהיו מיוחדים להיראות פני ה', ועתה מתקיים בפה על ידי התפילות וההלל שהוא התגלות הקדושה.

והעיקר להאמין בקדושת ההשפעות והאורות הזמנים הטובים והמועדים הנשפעים על האדם לכל השנה, ודוקא כשהאדם אינו רואה שנושע על ידי היום טוב, אז היא עיקר עבודת האמונה ויאמין בכל כוחו שהוא נושע על ידי היום טוב.

ועל ידי האמונה יזכה לישועות גדולות, כמו שפירש **הרה"ק בעל השפת אמת ע"ה** (שם) בפסוק (ישעיה לג ו) 'והיה אמונת עתיך חוסן ישועות וגו', כי על ידי האמונה שהאדם מאמין ב'עתיך', בזמנים הטובים ובמועדים, זוכה ל'חוסן ישועות' ולישועות גדולות, וכפי מה שהאדם מאמין בעתים ובזמנים המקודשים כך הם באמת חוסן ישועות. כי גם עתה בזמן הזה יש התגלות הקדושה, שמתגלים האורות וההארות כמו שהיה בזמן שנעשה הנס באותה בחינה ממש, בימים ההם בזמן הזה.

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לגשת ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראל
עיצוב ועימוד: שוקי קנר

בוחר לבבות מבין כוונתו וימלא את רצונו. ובזה יבואר הכתוב (תהלים יח ד) 'מהולל אקרא ה' ומאויבי אוושע', שקריאתו אל ה' תהיה בדרך הלל ושבח ועל ידי יוכל להיושע מכל אויביו. וזהו גם פירוש הכתוב (שם קיח כא) אודך כי עניתני ותהי לי לישועה, 'עניתני' לשון עניות, ואני אודה לה' בעודי בעניי, ועל ידי יהיה לי לישועה כי יתעוררו רחמיו עלי בלי שישגיחו בכך המקטרגים.

עבודת הלילה - להכיר בנפלאות ה' הגלויים והנסתרים

ועתה הוא הזמן להודות ולשבח על הנסים הנגלים והנסתרים שעושה הבורא ברחמיו עמנו עם קרובו, שכן ההודאה היא מיסוד תכלית יציאת מצרים כדברי הרמב"ן הידועים (סוף בא): ועתה אומר לך כלל בטעם מצות רבות. הנה מעת היות עבודת גלולים בעולם מימי אנוש החלו הדעות להשתבש באמונה, מהם כופרים בעיקר ואומרים כי העולם קדמון, כחשו בה' ויאמרו לא הוא, ומהם מכחישים בידיעתו הפרטית 'ואמרו איכה ידע אל ויש דעה בעליון' (תהלים עג יא), ומהם שידודו בידיעה ומכחישים בהשגחה ויעשו אדם כדגי הים שלא ישגיח האל בהם ואין עמהם עונש או שכר, יאמרו 'עזב ה' את הארץ' (יחזקאל ח יב). וכאשר ירצה האלהים בעדה או ביחיד ויעשה עמהם מופת בשנוי מנהגו של עולם וטבעו, יתברר לכל בטול הדעות האלה כולם, כי המופת הנפלא מורה שיש לעולם אלוה מחדשו, ויודע ומשגיח ויכול. וכו'. ולכן יאמר הכתוב במופתים 'למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ' (שמות ח יח), להורות על ההשגחה, כי לא עזב אותה למקרים כדעתם. ואמר (שם ט כט) 'למען תדע כי לה' הארץ', להורות על החידוש, כי הם שלו שבראם מאין ואמר (שם ט יד) 'בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ'. להורות על היכולת, שהוא שליט בכל, אין מעכב בידו, כי בכל זה היו המצריים מכחישים או מסתפקים. אם כן האותות והמופתים הגדולים עדים נאמנים באמונת הבורא ובתורה כולה. ומן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים שהם

אור חדש ירד על שולחן השבת

שולחן השבת עם אור החיים

מאמרים נפלאים של רבינו האור החיים
הקדוש בשפה מעבדת שווה לכל נפש

ארה"ב: 437-0054 (718)
אירופה: 44-20-8806-0176

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

הגדה של פסח

ספיר ויהלום

800 עמודים של סיפורי צדיקים מופלאים
ועובדות נדירות עם רעיונות מקוריים על הגדה של פסח
מאוצרות שיעורי הגאון
רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

מוציא

תמונות כלי הכסף באדיבות הצורפים

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66